

JUILLET - AOÛT 2022
N° 240

URGENCE DE LA RELANCE DU DIALOGUE POLITIQUE

Բովանդակություն

- Էջ 5** - Այդ գրագետները
- Էջ 6** - Ֆրանսիացիները փորձում են վերագտնել ուրարտացիների հմտությունների գաղտնիքը
- Էջ 11** - Հայ ենք մենք, հայ ենք մենք
- Էջ 12** - Առցանց հրատարակում է Ա. Եղիայեանի «Արեւմտահայերենի ուղղագրական, ուղղախօսական, ոճաբանական ուղեցույց»-ը
- Էջ 14** - Սասունէն մինչեւ Պոլիս, Կիպիւ Մայրիկը երկու հոգեւորական ընծայած է մեր եկեղեցւոյ
- Էջ 15** - «Մարդակերների» հայկական գիւղը Վանում
- Էջ 17** - «Հրաշագործ» Չարսաւ-ջակի աւետարանը վեցամսեայ ժամկետով ներկայացում է Մատենադարանի թանգարանում
- Էջ 19** - Կիսատ-պոստ բարեգործություններ - Համաշխարհային հայկական գագաթնաժողով
- Էջ 20** - Այսօրուայ դատարկ դպրոցը վաղուայ դատարկ երկիրն է
- Էջ 22** - Ժնեւ և Լեման շրջակի Սուրբ Յակոբ Եկեղեցւոյ լուրեր

Sommaire

- P. 3** - Centre aéré dans le village de Benjamin
- P. 4** - Le gala de Sanahin
- P. 7** - La Fondation Cédric Martin en Arménie: "Une goutte d'eau pur les plus démunis"
- P. 8** - Exposition-concert sur le site historique et culturel de Zvartnots
- P. 9** - Un quart de siècle déjà ...!
- P. 10** - Le concert de Puplinge - Concert de doudouk
- P. 13** - Essai sur l'Arménie
- P. 14** - Youth Exchanges Without Borders: camp de jeunes en Arménie
- P. 16** - Laissez-vous porter ...
- P. 18** - Le CERD examine le rapport de l'Azerbaïdjan et publie ses recommandations - Institut Lemkin: Red Flag Alert - Azerbaïdjan
- P. 20** - "Femmes et jeunes pour un développement local innovant"
- P. 23** - Nouvelles de l'école Topalian
- P. 24** - Nouvelles de l'UAS

(Crédit photo: factor.am)

Dernière semaine d'août 2022: les images déchirantes de l'exode forcé des habitants de Berdzor, de Sous et d'Aghavno se succèdent sur nos écrans. La série noire continue avec l'annexion progressive par l'Azerbaïdjan de localités arméniennes tant en Arménie qu'en Artsakh sous le nez des forces russes de maintien de la paix et dans l'indifférence totale de ce que nous appelons la communauté internationale. Depuis deux ans, nous assistons impuissants à l'affaiblissement des capacités de résistance de l'État arménien et à la perte graduelle de sa souveraineté.

Depuis la signature du cessez-le-feu du 9 novembre 2020 mettant fin à la guerre de 44 jours, l'Arménie et l'Artsakh subissent sans cesse des pressions, des chantages, des provocations et des attaques militaires, diplomatiques et médiatiques dans un contexte international des plus dangereux. L'armée arménienne continue à essuyer des pertes humaines. Les sommets arméno-azéris et d'autres rencontres de haut niveau se multiplient sous l'égide de Moscou ou de Bruxelles visant naturellement à servir les intérêts stratégiques de tous les pays de la région à l'exception de l'Arménie.

Pas besoin d'être un expert en géopolitique pour comprendre que dans ces circonstances, l'Arménie, qui n'arrive toujours pas à surmonter les conséquences désastreuses de la défaite militaire de 2020, n'a pas beaucoup de marge de manœuvre pour négocier au mieux ses intérêts. Par contre sur le plan intérieur, elle peut et doit prendre les mesures nécessaires afin d'assurer la consolidation et l'unité nationales pour faire face aux énormes défis auxquels est confronté le pays.

Avec les compliments de
TAVITIAN
Atelier de sertissage

URGENCE DE LA RELANCE DU DIALOGUE POLITIQUE

»»» En effet, il est triste de constater que la classe politique arménienne reste toujours très divisée et incapable d'élaborer un agenda et une vision politiques réalistes. D'autre part, la culture d'une gouvernance efficace et transparente fait terriblement défaut à l'administration publique, ce qui entraîne des répercussions particulièrement graves pour la population. L'exemple récent est l'explosion et l'incendie qui ont eu lieu le 14 août 2022 dans un entrepôt de feux d'artifice situé dans le marché Sourmalu à Erevan faisant 16 morts et 60 blessés. Selon une déclaration du cabinet du procureur général, l'année dernière, les inspecteurs des incendies avaient identifié deux douzaines de violations des règles de sécurité dans ce marché mais n'avaient pas effectué d'inspection de suivi pour voir si les violations avaient été éliminées. Les lacunes dans le fonctionnement des institutions publiques pèsent lourdement sur tous les secteurs de la vie quotidienne.

Par ailleurs, la communication insuffisante de la part des autorités sur les accords conclus avec leurs homologues azerbaïdjanais qui ont une incidence directe sur la vie des citoyens laisse la porte ouverte à toutes sortes de spéculations et de campagnes de désinformation parfois délibérées. Ajoutons à cela les fausses alertes à la bombe de ces derniers mois et tous les désagréments qu'elles ont causés en particulier dans des lieux stratégiques tels que le métro et l'aéroport. Il est évident que ce climat de terreur a un impact psychologique négatif sur la société arménienne et l'empêche de regagner confiance en ses propres forces.

Par contre, de nombreux projets sont lancés en Arménie et dans la diaspora par des individus et groupes déterminés à ne pas baisser les bras et à contribuer à la reconstruction du pays, chacun selon ses moyens et compétences. Ces projets, dont certains sont évoqués dans les pages d'Artzakank, méritent d'être soutenus car ils ont le potentiel d'améliorer le quotidien des citoyens d'Arménie et d'Artsakh et de leur redonner de l'espoir en l'avenir. La situation est certes très compliquée avec les menaces existentielles qui guettent l'Arménie et l'Artsakh mais un État fort sur le plan interne, qui bénéficie du soutien de son peuple a plus de chances de s'en sortir. Par conséquent, l'heure est au dialogue, à l'optimisation de la gestion des institutions publiques et à la mobilisation de toutes nos forces. ■

M.S.

CONVOCAATION A L'ASSEMBLEE GENERALE ARTZAKANK-ECHO

Chers membres,

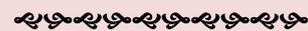
Nous avons le plaisir de vous inviter à l'Assemblée Générale de notre association qui aura lieu le

**Dimanche 2 octobre 2022, à 15h30
au Centre Arménien
Hagop D. Topalian, Genève.**

ORDRE DU JOUR

- Lecture du procès-verbal de l'Assemblée Générale du 10 novembre 2019
- Rapport de la Présidente
- Rapport de la Trésorière
- Rapport des vérificateurs aux comptes
- Election des membres du nouveau comité
- Election des deux vérificateurs aux comptes
- Divers

Le comité

ՀՐԱԲԵՐ ԱՐԶԱԳԱՆԳ-Ի ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԱՆԴԱՄԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎԻ

Սիրելի անդամ, անդամուհիներ,

Հաճոյքով կը հրաւիրենք ձեզ ներկայ գտնուելու ԱՐԶԱԳԱՆԳ-ի ընդհանուր անդամական ժողովին, որ տեղի պիտի ունենայ

**Կիրակի, 2 հոկտեմբեր 2022, ժամը 15.30-ին
Ժնևի Յակոբ Թօփալեան
Հայ Կեդրոնին մէջ:**

ՕՐԱԿԱՐԳ

- 10 Նոյեմբեր 2019-ի ընդհանուր անդամական ժողովի ատենագրութեան ընթերցում
- Չեկոյց Նախագահուհիին կողմէ
- Հաշուետուութիւն գանձապահուհիին կողմէ
- Հաշուեքննիչներու տեղեկագիր
- Նոր վարչութեան անդամներու ընտրութիւն
- Հաշուեքննիչներու ընտրութիւն
- Չանագանք

Վարչութիւն

ԱՐԶԱԳԱՆԳ

www.artzakank-echo.ch

6 numéros par année
Prix d'abonnement annuel: CHF 30.-

58, Rue de la Terrassière - 1207 GENEVE

CCP 12-17302-9

IBAN CH07 0900 0000 1201 7302 9

Responsable de publication: Maral Simsar

Tél. + 41 (0)78 892 93 31

artzakank@yahoo.com

CENTRE AÉRÉ DANS LE VILLAGE DE BENIAMIN

par Alik GARIBIAN

Cet été s'est déroulée la troisième édition du centre aéré «Aroghj Mijavayr», un projet organisé depuis maintenant 3 ans par Ofelia Hovhannisyan avec le soutien logistique de *Artzakank* et le financement de la Fondation Armenia. Après le village d'Arevatsag (Lorri) en 2019 et celui de Yeghegnut (Lorri) en 2021, c'est au village Benjamin de la région de Shirak que nous nous sommes rendus cette année. C'était également l'occasion pour les bénévoles de découvrir la ville de Gumri où nous étions logés toute la semaine chez KASA.

Cette fois-ci avec Parik Simsar, Adrian Yeghiazaryan et Sevan Markoussian, nous étions 4 bénévoles genevois pour accompagner Ofelia dans ce projet et nous avons été rejoints sur place par trois bénévoles locaux très motivés. La grande nouveauté cette année, c'est que toute la semaine nous avons également été accompagnés par quatre enseignantes volontaires de l'école de Benjamin. Cela nous a permis d'avoir un échange très enrichissant avec les professionnelles locales qui laissera sans aucun doute un impact aussi bien sur elles que sur notre équipe de bénévoles.

Le but du centre aéré est toujours le même: initier une trentaine d'enfants de 7 à 11 ans aux valeurs de base de la responsabilité citoyenne à travers des jeux interactifs, des travaux manuels, de discussions pédagogiques et d'excursions. Pour cela, nous avons abordé 4 thèmes principaux en une semaine.

Le premier jour, c'est le principe d'égalité qui a été mis à l'honneur. A travers plusieurs jeux, les enfants ont distingué les différences et les similitudes entre chacun et chacune et ont fini par émerger avec l'idée que bien que différents nous sommes tous des êtres humains et donc selon ce principe intrinsèquement égaux. Cela nous a donné également l'occasion de discuter des clichés de professions féminines/ masculines puis finir la journée par la création d'un photo booth de professions où chacun a pu se prendre en photo.

Le deuxième jour était axé sur le thème de la collaboration et de la vie commune. A l'aide de jeux collaboratifs, les enfants se sont aperçus du rôle et de l'importance des règles, de la discussion et de l'écoute ainsi que du travail en commun pour avancer et réussir ensemble.

Le troisième jour a été la journée la plus amusante et mémorable puisque c'était le jour de l'excursion à Erevan que beaucoup d'enfants ont découvert pour la première fois. Entre les chants dans le car, les expériences du musée «Little Einstein» et les jeux dans les fontaines du parc dédié au 2800ème anniversaire d'Erevan, les aventures et les rires se sont succédés à tel point qu'à la fin de la journée, il nous a été difficile de convaincre les enfants qu'il était temps de rentrer.

C'est avec le thème de l'écologie que nous avons commencé le quatrième jour. Les enfants ont été sensibilisés aux enjeux environnementaux à travers le visionnage du film *Le Lorax* et avec l'aide des représentants de *Armenian Tree Project* (ATP) qui leur ont présenté des mesures de prévention de la pollution et des types de recyclage. Les enfants ont par la suite préparé et décoré un coin pour protéger l'arbre *Evergreen* qui sera ensuite planté dans la cour de l'école.

La prévention et la sensibilisation à la violence physique et verbale a occupé le programme du cinquième jour. L'histoire de la fable «mi katil meghr» (une goutte de miel) de Hovhannes Tumanyan nous a permis de lancer la discussion et aux enfants d'imaginer différentes solutions pour résoudre le conflit tout en évitant la violence. Nous avons discuté par la suite de différents moyens pour identifier et gérer ses émotions avec l'aide des personnages du film d'animation *Inside Out*.

Le sixième jour fut la journée qui nous a permis de conclure la semaine en abordant le principe de la liberté de faire des choix et d'exprimer ses opinions. Ainsi, toute la matinée, les enfants ont scénarisé et réalisé par petits groupes des mini-films sur chacun des thèmes abordés durant la semaine. L'après-midi, ils ont écrit une lettre au directeur de l'école pour lui faire part de leurs propositions pour améliorer la vie dans l'établissement. Par exemple, certains ont demandé au directeur de l'école d'arrêter de fumer dans l'établissement.

Enfin, le dernier jour était réservé à une fête avec les parents qui a permis aux enfants de partager avec ces derniers les jeux et leurs projets de la semaine. C'était un moment convivial qui s'est déroulé autour d'un apéro et qui nous a permis de distribuer des petits cadeaux aux enfants et aux bénévoles locaux pour les remercier de leur présence. >>>

LE GALA DE SANAHIN, SAMEDI 21 MAI 2022

Mercredi 18 mai 2022, derniers cours de Sanahin, qui termine la saison 2021/2022 de chaque mercredi du calendrier scolaire genevois. Amalia Alves, Gayané Alves, Anna Amirjanian, Léa Méliné Bijotat, Lucinée Doudak, Paulina Doudak, Arek Dios Dado de Caso, Tsolag Dios Dado de Caso, Noémie Emilian, Alec Enksejian, Emma Enksejian, Lori Ghouchian, Nairi Ghouchian, Sirane Gondolfi, Dikran Haroutunyan, Kara Haroutunyan, Kariné Hovhannisyan, Loussiné Hovhannisyan, Rita Andryan, Kristina Khachatourian, Esther Khrkhruni, Arina Mkhitarian, Alex Mkoyan, Sériné Porta, Chahan Sedef, Vasken Stépanian, Raffi Tabibi, Kor-Gael Toruslu, Raphael Toruslu, Adana Trochard, Shaké Trochard, Vanuhi Petrosyan, Elly Zancanaro et Laura Zancanaro se retrouvent pour préparer le nouveau spectacle, après le Gala 2019, avant le covid.

Chaque mercredi, au Centre Arménien, c'est l'effervescence. Les danseurs les plus avancés, comme des grandes sœurs et grands frères, aident les nouveaux sous la direction de Chouchane Agoudjian et Vahag Kalaidjian, avec l'accueil et la communication de Natali Doudak et Meda Khachatourian et sous la bonne étoile de Sirpuhi Kurkdjian, pour la création des costumes et les essayages avec Arpi Basmadjian, Marie-France Mineiro et Rousanne Matevossian. Les Mamans, les Grands-Mamans, les Papas, les Tontons vont et viennent encourageant les jeunes pendant les trajets.

(Crédit photo: Iskender Guiragossian)

Ce mercredi soir, tout le monde est triste car c'est le dernier cours de la saison. Mais pas le temps de s'attendrir car le vendredi soir 20 mai, c'est la répétition générale avec tous les danseurs et les réglages son et lumières, avec tout ce beau monde plus Antoine Agoudjian et Nejdeh Khachatourian !

Pendant ce temps, le ballet incessant des tables et chaises avec Shant Ghouchian, à la logistique salle avec Noro Haroutunyan, pendant que notre Chef Alexi Doudak organise la cuisine avec l'aide précieuse de Tatev Khamoyan, Rita Kazaryan, Madeleine Karaagopian, Annie Ekmekdjian et Thalia.

Samedi, Jour J, dès le matin, tous sur le pont !!!

Olivier Zancanaro repère les plans pour le tournage du film du Gala, tandis que Iskender Guiragossian prend en photo les danseurs.

CENTRE AÉRÉ DANS LE VILLAGE DE BENIAMIN

>>> Le bilan de cette édition est extrêmement positif, le contact avec les enfants est toujours aussi enthousiasmant. Ils arrivaient chaque jour avec une énergie et une joie débordante qui ne manquaient pas de nous donner le sourire malgré la fatigue qui s'accumulait les derniers jours. J'ai également été marquée par l'esprit d'initiative des bénévoles locaux. Ils étaient toujours prêts à trouver des solutions et à se rendre utile d'une manière ou d'une autre. Dans l'équipe des bénévoles, il y a toujours la même soif de partage et de découverte que ce soit à travers l'exploration de la région à la fin de chaque journée ou le contact avec les gens du village. Enfin, l'addition apportée cette année par les enseignantes de l'école est profondément enrichissante pour le projet et sans aucun doute à renouveler pour les éditions suivantes. Pour ma part, j'attends avec impatience l'occasion de renouveler l'expérience l'année prochaine. ■

A.G.

C'est le dernier filage du spectacle et après des heures de répétition, nos jeunes se régalaient autour du buffet préparé par tous les parents, ensuite, ils vont prendre l'air, jouer un air de guitare et, pour les plus petits, courir dans le parc avant la touche finale!!!

Samedi 18h à la salle des fêtes de Troinex, la tension est palpable. Talin Ghouchian a coiffé les filles, tout le monde est maquillé, habillé, chaussé et c'est une histoire composée de 17 danses, avec autant de costumes, qui se déroule devant nos yeux ébahis, les lumières chaleureuses et expressives, la musique envoûtante et le sourire de nos jeunes, la joie qu'ils nous offrent pendant plus d'une heure, sans aucune pause.

C'est MAGNIFIQUE !!!

Vive notre jeunesse motivée !!!

Bravo au soutien de tous les parents et amis qui sont là, dans la salle, prêts à continuer la soirée à danser, toutes générations confondues, entraînés par Lerna Bagdjian et nos danseurs.

Le bar est tenu par Raffi Guiragossian, José Alves, Adrian Yeghiazarian et Pierre Enksejian et le buffet par Miganouche Baghramian, Ofelia Hovhannisyan, Haygouch Zancanaro, Araxi Hayrapétian et Julieta Ovanessian.

Le repas qui suit est généreux, de qualité et délicieux et Chouchane déjà sur son ordinateur prépare le Gala de l'année prochaine !!!

Nous nous retrouvons à la rentrée pour une nouvelle saison 2022/2023 **le mercredi 14 septembre 2022** tous en forme et en tenue pour préparer le nouveau programme ! ■

Renseignements et inscriptions Christine Sedef:
0797581136

ԱՅԴ ԳՐԱԳԵՏՆԵՐԸ

Մարուշ ԵՐԱՄԵԱԼ

Մոնրեալի գրախանութներն մեկն էի. ժամանակ շատ ունեի եւ գրախանութներ պտղտոլիլը ամենն սիրած ժամանակներս մեկն էր: Ժամանակ ունեի եւ ինքզինքս տուեր էի այդ հաճոյքին:

Յանկարծ գիրք մը աչքիս զարկաւ: Յետաքրքրուեցայ, բայց չվերցուցի դարանին վրայէն, կարծես եթէ բռնէի այդ գիրքը, օձի պէս ափս պիտի խայթեր:

Բայց չէի կրնար հեռանալ. կեցած էի, ինչպէս օձի նայուածքին մէջ ինկած բռնուած թռչուն:

Երկար պահ մը,- թերեւս այդքան ալ երկար չէր, պարզապէս ինձի երկար կը թուէր,- երկար պահ մը կենալէ ետք, կամացուկ մը վերցուցի գիրքը եւ սկսայ թղթատել:

Այդ տարի գրականութեան Նոպելեանը շահեր էր, իր մասին շատ յօդուածներ գրուէր էին եւ այդ շատէն քիչ մը կարդացեր էի: Կարդացածս կը ստիպէր որ առնեմ գիրքը եւ ընթերցեմ, բայց անուը ուրիշ բան կը թելադրէր:

Օրհան Փամուք: «Զիւնը»: Թուրք մը եւ գրականութեան Նոպելեան մրցանակը այնքան անյարիր էին, որ չէի կրնար, չէի ուզեր ընդունիլ: Իրողութիւնը սակայն կը մնար իրողութիւն:

Գիրքը առի, երկար շրջան մը չուզեցի կարդալ, յետոյ կարդացի եւ շատ անելի տագնապեցայ մտածելով, թէ այս թուրքը, որ շառաւիղն է իմ մեծագոյն գրագետներս անասելի անմարդկութեամբ շարդած ցեղին, իրաւունք չունի այսքան լաւ գրելու ...

Կեանքը սրընթաց կը յառաջանար եւ անոր հարկադրած պայմաններուն մէջ, օրերուն հետ տագնապս մոռցայ:

Յետոյ եկաւ Էլիֆ Շաֆաքը եւ հազիւ մոռցուած տագնապս վերակենդանացաւ, շատ անելի կատաղութեամբ: Էլիֆ Շաֆաքը նաեւ կին գրագետ է: Կին, թուրք գրագետ:

Այսօր՝ Պիրկիւլ Օղուզ, այլ թուրք, կին վիպագիր մը:

««Յահ» վեպը (գրուած 2007-ին) 2014 թուականին արժանացեր է Եւրոմիութեան գրական մրցանակին եւ թարգմանուէր է անելի քան տասնեակ մը լեզուներու: Անգլերէնի թարգմանութիւնը կատարուէր է տասը թարգմանիչներու եւ հեղինակին համագործակցութեամբ: Այս աշխատանքը արդիւնքն է թուրք գրականութեան «Ցունդա» միջազգային սեմինարին»: Հայերէն թարգմանութիւնը նոյն ձեւով՝ այսինքն թարգմանիչներու մեծ թիւի մը մասնակցութեամբ եւ թարգմանական Նոյն ոճով կատարուէր է:

Այսքանը գրուած է հատորին կռնակին, հազիւ տասնեակ մը տողեր, որոնք կը լարեն զիս տարօրէն, քանի մը պատճառներով.

-Այս քանիտորոգ հեղինակն է, որուն անուը դուրս ելած է իր երկրին սահմաններէն եւ հասած միջազգային հանրութեան:

-Ինչո՞ւ, ի՞նչ հաշուարկներով նման մրցանակներ կը շնորհուին այս գրագետներուն:

-«Թուրքերէնի թարգմանութեան Ցունդա միջազգային ընկերութիւն» թէ սեմինար. կարծես թրքերէնը ի՞նչ հին ու բարդ լեզու մը ըլլար, որ թրքերէնի թարգմանիչներու սեմինարներ ալ ըլլային:

-Ինչո՞ւ հայերէնի թարգմանուած է թրքերէն գիրք մը, երբ, ճիշդ է որ մեր գիրքերը եւս, գոնէ Արաս հրատարակչութեան կողմէ կը թարգմանուին թրքերէնի, բայց միջազգային հանրութեան չեն հասնիր. ինչո՞ւ: Ու երբ ես նման գիրք մը կը գնեմ, արդեօ՞ք թուրք մըն ալ հայերէնէ թարգմանուած գիրք մը կը գնէ եւ կը կարդայ:

Այս հարցադրումները անգամ մը եւս կը հաստատեն, թէ մենք իրապէ՛ս չենք ճանչնար թուրքը եւ կը շարունակենք զինք տեսնել 1915-ի կերպարով: Խորքին մէջ թուրքը շատ հաւանաբար մնացեր է իր մէկ դարեայ Նոյն այդ կերպարով, բայց արդէն տարազը փոխած, եւրոպականացած, աշխարհի աչքին փոշի ցանելով: Ի գուր չէ Շահան Նաթալիի խօսքը որ կ'ըսէ.

«Թուրքը ֆետվ թէ գլխարկով, շալվարով թէ տաբատով, շերիաթով թէ զուլցեղիական օրէնքներով, արաբերէն թէ լատինական տառերով ... Նոյն թուրքն է՝ ոճրագործ եւ հայակեր: Ո՛չ միայն Նոյնն է, այլ անելի նրբացած, լրբացած ու համայնակուլ»: Մանաւանդ՝ անելի նրբացած, լրբացած ու համայնակուլ:

Անհետթեթութեան գերագոյն դրսեւորումով մը, այս գիրքը կը խօսի հօր մը մահուան կորուստէն ծնած հոգեվիճակին մասին: Յօր Մը. Եգալի. մէկ հօր կորուստին մասին: Այս կինը ծանօթ է Հայոց Ցեղասպանութեան: Եթէ ծանօթ չէ, ո՞վ մեղաւոր է իր տգիտութեան համար: Առաջին հերթին իր պետութիւնը, որ այսօր կը շարունակէ ամէն ճիգ ի գործ դնել, աշխարհին համոզելու որ նման բան չէ պատահած, ամէն միջոցի կը դիմէ ոչ միայն այդ հարցը թաղելու համար, այլ «շարունակելու իր պապերուն անարտի չհասցուցած»ը, ջարդը, մէկընդմիշտ ձերբազատելու համար հայ կոչուած «փորձանք»էն:

Գիրքը, իր շահած մրցանակին պատճառով անշուշտ, արժանացած է քանի մը գրախօսականի, որոնցմէ մեկուն մէջ, շատ զգոյշ կերպով կ'ըսուի.

«Այնուամենայնիւ ասիկա (գիրքին առանցքը) հաւաքական սուգի ինդիո մըն է, պետութեան մը մէջ, որ կը շարունակէ ուրանալ իր գործած յանցանքները, այդպիսով անհնար դարձնելով հաւաքական սուգը ի՛ր երկրին մէջ»:

Այլ գրախօսականի մը մէջ կ'ըսուի.
«Եթէ ձեզի հաճելի է միայն բանաստեղծական լեզուին համար վեպ կարդալը, ուրեմն այս գիրքը կրնայ արձագանգ գտնել ձեր մէջ»:

Եւ, հակառակ տասը թարգմանիչ ունենալուն, զարմանքով կը կարդանք՝ «թերեւս թրքերէնէ թարգմանութիւնն է, կամ բազմաթիւ թարգմանիչներ ունենալու իրողութիւնը, որ գիրքը նուազ հասկնալի եւ ըմբռնելի կը դարձնէ»:

ՖՐԱՆՍԻԱՅԻՆԵՐԸ ՓՈՐՁՈՒՄ ԵՆ ՎԵՐԱԳՏՆԵԼ ՈՒՐԱՐՏԱՅԻՆԵՐԻ ԶՄՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐԻ ԳԱՂՏՆԻՔԸ

Մարի ՉԱՔՐԵԱՆ

Երեւանում մեկնարկել է «Երեբունի հնավայրի պահպանման, արժեւորման, զբօսաշրջութեան խթանման ու տուրիստական ծառայութիւնների ընդլայնման» ծրագիրը:

Ֆրանսիացի եւ հայ մասնագետները նպատակ ունեն հասկանալու ուրարտական ճարտարապետութեան կարեւոր բաղադրիչներից մեկի՝ աղիւսաշինութեան գաղտնիքները: Նուբարաշէնի եւ Երեբունի հնավայրին կից կաւի հանքերից վերցնելով հումքը՝ աղիւսների պատրաստման փորձեր են անում, ջանում հասկանալ, թէ որ հանքանիւթն է առաւել արդիւնաւետ հումք աղիւսների պատրաստման համար: Նմուշներ են պատրաստում, ուսումնասիրում, թէ որ մեթոդով է աւելի ճկուն եւ դիմացկուն աղիւս ստացւում, փորձում են վերականգնել ուրարտական բարձր որակի հում աղիւսների պատրաստման տեխնոլոգիան: Կարծում են, որ եթէ ուրարտացիներին դա 2800 տարի առաջ յաջողուել է, ուրեմն իրենք էլ կը յաջողեն:

Ծրագիրն իրականացւում է Երեւանի քաղաքապետարանի, Ֆրանկոֆոն քաղաքապետների ասոցիացիայի, «Երեբունի» պատմահնագիտական արգելոց-թանգարանի եւ Գրենոբլի հողի ճարտարապետութեան ուսումնասիրութեան կենտրոնի համագործակցութեան շրջանակում: Գլխաւոր նպատակն է հանրահռչակել եւ պահպանել Երեւանի հազարամեակների պատմութիւնը վկայող հնավայրերը:

Գրենոբլի հողի ճարտարապետութեան կենտրոնի գիտաշխատող Դաւիթ Գանդոլոնը նշել է, թէ փորձում են հասկանալ ինչպէս ստանալ որակեալ շինանիւթ, ապահովել դրա երկարակեցութիւնը, վերագտնել դարերի գաղտնիքները: Գիտաշխատողն ընդգծել է, թէ վերարտադրելով հիւնը՝ նաեւ հոգ կը տանեն, որ արդիւնքը եւ որակը դիմակայեն ներկայ կլիմայական մարտահրաւերներին որպէս ժամանակակից կառուցապատման պարտադիր պայման:

Երեբունի պատմահնագիտական արգելոց-թանգարանի տնօրէն Սիբայէլ Բաղալեանը Երեբունի, Կարմիր բլուր եւ Շենգաւիթ հնավայրերի համար չափա-

ԱՅԴ ԳՐԱԳԵՏՆԵՐԸ

»»» Կրնայի այս բլուրը չգրել, կրնայի աչքերս փակել այս գրագետներուն երկին հանդէպ, ջայլամի պէս գլուխս ծածկել եւ հանգիստ քնանալ:

Բայց ո՛չ, կը նախընտրեմ տագնապի, կը նախընտրեմ որ բլուրս ալ տագնապիւք, կրնանք տարբեր պատճառներով տագնապի, բայց այդ բլուրը կը բխի մէկ աղբիւրէ՝ թուրքէն, եւ կը թափի մէկ տեղ՝ մեր հաւաքական եւ հայրենական կորուստներու վազանին մէջ: Կը նախընտրեմ որ բլուրս ալ տագնապիւք, որ ի վերջոյ արթննանք մեր թմբիրէն: ■

(Այս գրութիւնս լուսանկար պիտի չունենայ):

Մ.Ե.

(ԳԱՆՁԱՍԱՐ)

գանց կարելորդ է այս աշխատանքները, քանի որ աղիւսէ պատերի պահպանութեան խնդիր կայ: Դրանք կլիմայի փոփոխութեան, անձրեւի, ձեան, ինչպէս նաեւ մարդածին գործոնների հետեւանքով կարող են վտանգուել:

Երեբունի ամրոցի տարածքում կը վերականգնուի նաեւ աղիւսաշէն մեծ պատի մի հատուած: «Տպաւորիչ կը լինի այցելութիւնների համար, եւ յուշարձանի կարեւոր հատուածը կը փրկուի: Ուրարտուի ժառանգորդը ոչ միայն դրա հետ կապ ունեցողն է, այլեւ դրան տեր կանգնողը: Եթէ յաջողենք, ե՛ւ գաղափարական, ե՛ւ քաղաքական առումով շահեկան դիրքեր կ'ունենանք», - շեշտել է Սիբայէլ Բաղալեանը:

Ուրարտական ժամանակաշրջանին բնորոշ աղիւսների արտադրութիւնը հնարաւորութիւն կը տայ վերականգնողական աշխատանքներ կատարելու նաեւ Կարմիր բլուրում եւ Շենգաւիթում:

Քաղաքային իշխանութեան բնորոշմամբ՝ ծրագիրը Երեւանեան հնավայրերի վերականգնման գործընթացի վկան է: ■

(Ալիք Մեդիա)

Messes arméniennes en Suisse alémanique			
Date	Heure	Lieu	Adresse
11.09.2022	14 30	Kath. Kirche Nussbaumen	5415 Baden AG
16.10.2022	14 30	Röm. Kath. Kirche	8600 Dübendorf ZH
06.11.2022	11 45	Kath. Kirche Bernrain	8280 Kreuzlingen TG
13.11.2022	14 30	St. Maria Kath. Kirche	8200 Schaffhouse SH
20.11.2022	14 30	Röm. Kath. Kirche	8600 Dübendorf ZH
www.armenische-kirche.ch Pfr.ShnorkTchekidjian Tel: 079/704 74 87			

LA FONDATION CÉDRIC MARTIN EN ARMÉNIE: "UNE GOUTTE D'EAU POUR LES PLUS DÉMUNIS"

Créée à Genève en 2000, la Fondation Cédric Martin est le fruit d'une longue et profonde réflexion de Danielle et Jacques Martin, pour perpétuer la mémoire et l'engagement de leur fils Cédric, disparu tragiquement à l'âge de 32 ans.

Le 4 juin 1996 au Burundi, un convoi du CICR est pris dans une embuscade. Des inconnus ouvrent le feu sur les véhicules. Parmi les victimes froidement assassinées, se trouvent trois délégués du CICR, dont Cédric Martin.

Géologue de profession, Cédric s'était engagé pour la Croix-Rouge en qualité d'hydrogéologue et d'ingénieur sanitaire dans plusieurs missions en Bosnie, au Rwanda et au Burundi en travaillant à l'assainissement et à l'adduction des eaux mais aussi à la mise en place d'infrastructures sanitaires dans les camps de réfugiés et les établissements pénitentiaires.

"Une goutte d'eau pour les plus démunis": C'est avec cette devise que les parents de Cédric ont créé la Fondation portant son nom dans le but de venir en aide à des communautés nécessitant une urgente amélioration de leur situation sanitaire, notamment en matière d'assainissement et de distribution des eaux.

Les activités de la Fondation ont débuté au Nicaragua par le financement de divers travaux d'adduction d'eau, de construction de latrines et de réhabilitation de puits dans plusieurs villages défavorisés. La Fondation s'est impliquée également en Inde en soutenant entre autres la réalisation et la réhabilitation de puits ainsi que de nombreux équipements sanitaires, latrines et douches. Elle a en outre soutenu plusieurs projets au Népal, au Maroc, en Bulgarie et en Suisse ainsi qu'en Arménie où elle est présente depuis 2008.

Pourquoi l'Arménie?

En 2007, lors d'un voyage à Paris, Jacques et Danielle Martin font la connaissance du pasteur Samuel Sahagian et de Jacques Matossian, de l'association SPFA (Solidarité Protestante France Arménie), par l'intermédiaire d'un couple rencontré lors d'une croisière quelques temps auparavant. En avril 2008, les Martin participent à un voyage en Arménie organisé par la SPFA qui leur fait découvrir le pays. C'est ainsi que la Fondation Cédric Martin noue des relations privilégiées avec la SPFA à Paris

et en Arménie en commençant par le financement de 2 réservoirs et la pose de 13 km de canalisation dans le village de Khnapat en Artsakh, en collaboration avec la fondation suisse Armenianos et le ministère de l'Eau et de l'Environnement du Haut-Karabagh.

Par la suite, la Fondation Cédric Martin finance directement les travaux d'adduction d'eau, sous la direction de Jacques Matossian, responsable des projets d'infrastructure de la SPFA, des villages de Khndzrestan (2009), Khramort (2010), Khatchmatch (2011), Khantsk (2012), Khnatsakh (2013), Nakhidjevanik (2014), Vardadzor (2015), Tsaghkachat (2016), Hatsi (2017), Astghachen (2018), Vazgenachen (2019) et, peu avant la guerre, le village de Tsakouri (2020).

Parallèlement à ces financements, la Fondation participe à la réfection d'installations sanitaires dans différentes écoles maternelles et primaires à Erevan, à Gumri et à Martuni en Artsakh.

En 2018, pour célébrer les 10 ans de présence et d'aide de la Fondation Cédric Martin en Artsakh, une cérémonie a eu lieu à Chouchi, suivie par l'inauguration d'un monument en forme de goutte d'eau et d'une fontaine.

Après le décès de Jacques Martin en 2018, c'est Dominique Privat, le cousin germain de Cédric Martin, qui assume la présidence du conseil de fondation composé de 5 membres, dont la maman de Cédric.

"Les trois pays principaux avec lesquels nous avons travaillé et continuerons à travailler sont le Nicaragua, l'Inde et l'Arménie en finançant, si possible, un projet par pays, par année" dit M. Privat. Le 27 mai 2022, il a participé à l'inauguration des chambres d'hôtes de l'Union des handicapés PYUNIC à Erevan. *"Dans ce projet, la Fondation Cédric Martin a financé l'ensemble des blocs sanitaires comprenant lavabos, WC et douches adaptés aux handicapés, alors que les murs et les aménagements des chambres ont été financés par d'autres personnes et/ou organisations, dont notre partenaire la SPFA et Monsieur Alexandre Bal et ses amis."*

Durant 2021, la Fondation a également financé la partie "eau" dans la construction d'une cuisine-cantine du Centre "Entanik" à Gyumri, qui permet à de nombreux jeunes de faire un apprentissage de cuisinier et sert gratuitement des repas à des jeunes défavorisés, notamment à des orphelins ou à des blessés et handicapés de guerre.

En ce qui concerne le choix et le suivi des projets sur place, *"dans tous les pays où nous travaillons, >>>>*

LA FONDATION CÉDRIC MARTIN EN ARMÉNIE: "UNE GOUTTE D'EAU POUR LES PLUS DÉMUNIS"

»» nous avons toujours une personne ou une association de référence et de confiance. Pour l'Arménie, nous sommes actuellement partenaires de la SPFA Paris, si je puis dire, qui nous fait parvenir toute la documentation technique et financière relative aux projets qu'elle nous propose. Une fois le projet adopté par notre conseil de fondation et les fonds transférés, ce sont les collaborateurs de la SPFA Arménie qui assurent la gestion et le suivi de la réalisation du projet." explique Dominique Privat.

Le nouveau projet à l'étude de la Fondation en Arménie pour 2022 consisterait à financer la rénovation des sanitaires de l'Ecole d'art du village d'Azatamout dans la province de Tavush. "Cette année, pour la première fois, je me suis rendu sur place avant de financer le projet pour mieux visualiser les besoins. En effet, il est important de comprendre le projet et être convaincu de ce que nous ferons. Créée en 1979, cette école qui accueille actuellement 105 enfants n'a jamais été rénovée. Différents ateliers y fonctionnent comme celui du piano, du violon, du kanone, du dehole, du chevi, des danses et de la peinture."

"Nous étudions également un autre projet un peu particulier. Il s'agirait du financement d'une cascade de la santé mentale dans le cadre de la création d'un nouveau centre de réhabilitation situé dans le village de Proshyan de la province de Kotayk. Ce centre, déjà opérationnel en partie, est destiné dans un premier temps à accueillir et à assurer la réhabilitation mentale, intellectuelle et sociale des victimes de la guerre de 44 jours, ainsi que des membres de leurs familles."

Les membres du conseil de Fondation sont tous des bénévoles. La Fondation n'a pas d'employés et les charges sont limitées aux frais inévitables. "Pendant la présidence de mon oncle, un ancien banquier, il y avait très peu de fonds de l'extérieur" fait remarquer M. Privat. "Les projets étaient financés pour une grande partie par les ressources de la Fondation, ainsi que par des connaissances de mon oncle. Cependant, suite à son décès en 2018, nous sommes perpétuellement à la recherche de nouveaux donateurs car actuellement, il s'agit surtout de dons de la part des connaissances de la famille

EXPOSITION-CONCERT SUR LE SITE HISTORIQUE ET CULTUREL DE ZVARTNOTS

Le 13 juillet 2022, sur le site archéologique de Zvartnots (Musée-Réserve historique et culturel "Zvartnots") a eu lieu un grand événement musical intitulé "L'écho de bronze de la prière interrompue".

Les organisateurs étaient le Centre national de musique de chambre et le Service de protection de l'environnement historique et des musées-réserves historiques et culturels.

La projection temporaire "Trésors de Gndevank" a permis au public de découvrir les objets trouvés dans le complexe monastique de Gndevank fondé au Xe siècle ainsi que des facsimiles de photos, de documents, des traditions et d'autres éléments de la culture immatérielle liée à ce site. La projection a été suivie d'un concert avec la participation de l'Orchestre National de Chambre d'Arménie (directeur artistique Vahan Martirosyan), le Chœur de chambre d'État "Hover" (direction Sona Hovhannisyan), le pianiste Hayk Melikyan et le chef d'orchestre Luc Baghdassarian (Suisse) qui ont exécuté des œuvres de Al. Harutyunyan, Gh. Sarian, M. Vardazaryan, P. Maskani, E. Baghdassarian, Komitas, Éd. Hovhannisyan, G. Gurdjieff, G. Forei et H. Melikyan.

Ajoutons que le 7 juillet 2022, à la salle Komitas de musique de chambre à Erevan, l'Orchestre National de Chambre d'Arménie, qui fête ses 60 ans, et le Chœur de chambre d'État "Hover", qui fête ses 30 ans, ont exécuté la Messe N° 2 en sol majeur de Franz Schubert et le Requiem de Gabriel Fauré sous la baguette de Luc Baghdassarian. ■

Martin, de mes propres amis, etc. De plus, notre principe consiste désormais, lors de tout nouveau projet, à trouver à peu près 50% de fonds étrangers, provenant de dons privés, le reste étant financé par la Fondation. Nous sommes dès lors continuellement à la recherche de nouveaux donateurs publics et privés afin de nous permettre de continuer au mieux notre mission." ■

M.S.

Des informations plus détaillées sur les projets de la Fondation sont disponibles sur www.f-cm.ch
Pour faire un don déductible des impôts:
FONDATION CEDRIC MARTIN
Banque Raiffeisen Rive Gauche
IBAN: CH49 8080 8009 0208 8301 6

(Crédit photos: Fondation Cédric Martin)

UN QUART DE SIECLE... DÉJÀ !

Cet automne KASA fête non sans émotion ses 25 ans: l'occasion de mesurer le chemin accompli !

Au départ une folle aventure, suite à des concerts donnés à Erevan par l'*Atelier Vocal Komitas*, créé en 1987 et dirigé par Sirvart Kazandjian. Avec des voyageurs suisses les chanteurs découvraient une jeune république se débattant pour exister malgré le tremblement de terre de 1988, l'effondrement de toutes les structures économiques en 1991 et la guerre du Haut-Karabagh de 1992-94. Et s'émerveillaient de l'investissement des jeunes rencontrés.

Comment ne pas les soutenir ? C'est ainsi qu'est née l'association *KASA - Komitas Action Suisse-Arménie* - inscrite officiellement en Suisse. Puis reconnue comme Fondation humanitaire (KASA-FHS) en Arménie dès 2001, avec un Conseil d'administration et un contrôle très strict.

L'image de la pyramide de Maslow, proposant une hiérarchie des besoins - avoirs, savoirs, pouvoirs - peut résumer notre évolution.

12 ans durant (1997 à 2009) nous avons surtout répondu à des besoins de base en termes d'**AVOIRS** (manger, se vêtir, se soigner) sous forme d'un soutien matériel aux orphelinats 5 et 11 à Erevan et à 25-30 familles à Gumri.

Puis de constructions (avoir un toit) avec 40 chantiers :

- En faveur de l'**État arménien**: reconstruction ou réfection d'écoles à Gogaran (épicerie du séisme), Mastara, Talin, Akhurian, Gumri. Et de conservatoires: Sayat Nova à Erevan où Tigrane Hékékian dirige les *Little Singers of Armenia*, Cheram à Gumri.
- Pour la **fondation Arabkir** du docteur Babloyan: le *Day Care Center*, une aile de l'hôpital pédiatrique, le centre aéré d'Aparan.
- Pour l'**ONG Shen** de Haik Minassian, qui revitalise et renforce les villages, surtout frontaliers.
- Et pour **KASA**: bureau et B&B adjacents à Erevan et Centre de jeunes EspaceS, Centre Arevamanuk à Gumri.

Une folle aventure menée par de jeunes femmes francophones audacieuses, Gayané Karapetyan et Anouch Bezhanyan, grâce à d'extraordinaires synergies. Sur place, la collaboration avec le Suisse Leonardo Gmür, hélas décédé en mars 2005 dans un accident de voiture. En Suisse, le soutien inconditionnel de la *Fondation Armenianos*, et de multiples apports tant institutionnels - fondations, dont plusieurs arméniennes de Suisse, communes, paroisses - que privés. Avec le magnifique engagement du Comité suisse, porté par un réseau croissant d'amis, majoritairement des voyageurs rentrés conquis !

En parallèle nous avons mis en route des formations pour les jeunes: bourses d'études, cours, ateliers, accueil. Ce qui nous a amené, de 2009 à 2021, à la

fin des constructions, à miser surtout sur les **SAVOIRS**, incluant savoir-être et savoir-faire. Moins pour doubler un système scolaire établi que pour susciter l'esprit d'initiative que requiert notre monde changeant.

Dynamique directrice de 2012 à 2017 Anahit Minassian et son équipe ont réalisé moult outils pédagogiques novateurs, visant tous à encourager la citoyenneté: plate-forme d'E-learning en arménien sur *moodle*, jeux pédagogiques, ateliers interactifs, manuels. Avec des programmes très variés: espace de jeu pour 150 à 200 enfants à Gumri, clubs pour des milliers de jeunes citoyens à Erevan et Gumri puis dans les régions, formations de formateurs et de 400 guides touristiques, accompagnement para professionnel...

2022 Jeunes citoyens!

A partir de 2021, après le COVID et la guerre, nous soutenons - en primeur en Artsakh - la formation à l'entrepreneuriat social et solidaire, qui allie réussite personnelle et souci du bien commun. Bref, forts de notre expérience dans le développement agricole et dans de nombreux projets para professionnels, nous encourageons des **POUVOIRS**, entendez des capacités, *empowerment*. Et aussi des offres touristiques, avec l'accueil de plus de 2000 voyageurs, en alliant culture et rencontres. Une réussite qui nous a incité à créer en 2017 une Sàrl pour le tourisme. Celle-ci promeut de surcroît un tourisme interne, en développant des B&B et un programme à l'intention des familles.

L'unité derrière la diversité

KASA, touche-à-tout ? Notre unité se situe moins en termes de projets que de valeurs, inspirées du **personnalisme**. Un courant philosophique, né dans les années 1930 en France autour d'Emmanuel Mounier, qui propose de dépasser les dérives et du collectivisme et de l'individualisme, deux risques bien réels en Arménie, pour miser sur l'épanouissement global de la personne.

Au niveau du JE - reconnaissance des besoins physiques, affectifs, intellectuels, spirituels -, du TU - importance des relations interpersonnelles et du dialogue -, du IL - nos droits et devoirs -, pour déboucher sur un NOUS dynamique - *ensemble* - mot clef, alliant intérêt propre et souci d'autrui.

Un processus progressif, initié avec les enfants, qui découvrent leurs potentialités et se socialisent, >>>

LE CONCERT DE PUPLINGE

par Philippe DERSARKISSIAN

Dimanche 24 juillet, une chaleur écrasante nous aurait presque empêché de sortir de la maison mais, s'eut été dommage !

Nos 3 virtuoses aussi liquéfiés que nous tous dans cette église de Puplinge, nous ont transportés bien loin des contraintes météorologiques...

Un concert magistral, mené par 6 mains de maîtres : Sofya Melikyan au piano, Mikayel Hakhnazaryan au violoncelle et encore David Haroutounian au violon.

Pour la dixième année de ce festival, ces trois-là, sont devenus les indissociables du Festival de Puplinge, et à juste titre.

Un bien grand voyage toujours trop court, nous en avons tous oublié cette chaleur pesante et nous réclamions des bis encore et encore pour retarder le moment fatidique de la fin d'un concert.

De Gayane Tchébotaryan à Johannès Brahms en passant par Fanny Mendelsohn-Hensel et Arno Babadjanian : Autant de trios pour violon, violoncelle et piano qui nous ont ravis, bien au-delà de la simple satisfaction.

Sans oublier le trait d'humour de David Haroutounian, à la demande de nos bis repetita... répétés qui nous précisa :

«Et pour clore, nous allons jouer "Le bolero de Ravel des Arméniens"»

Et face à notre questionnement, nos 3 compères entonnèrent «la danse du sabre» de Khatchatourian...

Un bien belle parenthèse musicale...ET à l'année prochaine ! ■

Ndlr: Le trio a enregistré les Trios avec piano N° 2 & 3 de Brahms (Rubicon RCD1079.2021, durée 49 minutes) qui a reçu une excellente critique par Fabienne Bouvet dans *Classica* N° 243 de juin 2022.

CONCERT DE DOUDOUK

À l'occasion de la fête de la musique, la librairie Arménie Culture et Saveurs a organisé le 23 juin 2022 un concert de doudouk, un instrument traditionnel arménien.

La prestation de l'interprète Michèle Lubiez-Davet, qui n'avait que des partitions arméniennes pour jouer, accompagnée de Gabrielle Granchamp au piano, nous a fait voyager à travers les siècles et en Arménie.

Nous avons vécu un formidable échange culturel et musical. Le public enthousiaste, composé majoritairement de non-Arméniens, a pu apprécier notre doudouk national et millénaire.

Malgré l'espace intimiste, le concert a affiché complet. Et un "encas" a été offert à la fin.

Nous nous réjouissons de vous accueillir lors d'un prochain événement organisé bientôt ! ■

Votre équipe Arménie Culture & Saveurs

UN QUART DE SIECLE... DÉJÀ !

➤➤➤ continué avec les personnes précarisées et les jeunes, qui apprennent à s'investir dans leurs communautés, et élargi à travers des projets d'économie sociale et solidaire. Et renforcé par le fait qu'au niveau de nos collaborateurs-trices - surtout des jeunes femmes motivées - nous valorisons l'esprit d'initiative autant que les titres.

KASA est née de l'engagement de voyageurs bouleversés. Néophytes sans doute maladroits, nous sommes parvenus, forts du soutien de professionnels et grâce à d'excellentes directrices - aujourd'hui Tatevik Baghdassaryan -, à mettre en place une structure de 40 personnes, à la fois autonome et en lien étroit avec le Conseil d'administration, garant des valeurs et de l'orientation générale. Et qui réussit aujourd'hui la prouesse de trouver depuis l'Arménie quasiment les 2/3 des fonds requis !

Reste que KASA-FHS continue à compter pour le dernier 1/3 sur le soutien de tous les amis de KASA-CH. Le sérieux de notre évolution vous convaincra-t-il que l'aide que vous nous apportez contribue positivement au développement à long terme de notre chère Arménie ? ■

Monique Bondolfi, présidente de KASA
www.kasa.am

«ՀԱՅ ԵՆՔ ՄԵՆՔ, ՀԱՅ ԵՆՔ ՄԵՆՔ ...»

Արմեն ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ

Ենթադրել, թե կառավարման որևէ ձև կարող է առաքիտություն չունեցող ժողովրդի համար ապահովել ազատություն կամ երջանկություն, բացարձակապես քիմերիկ գաղափար է: Չեյնս Մեդիսոն, ԱՄՆ չորրորդ նախագահ, 1788 թ.

Հային, մանաւանդ արտասահմանում, հարց տուր. ո՞ւմ հետևորդն ես:

Կը խառնեն իրար Հայկ Նահապետին, ուրարտացիներին, Արամին, Արա Գեղեցիկին, Տիգրան Երկրորդին: Կը յիշեն՝ առաջինն ենք ճշտել ուղին՝ Խաչն առնելով (այլ հարց է, որ հաւատքն ազգային հոգեկերտուածքի կողմից սխալ է ընկալուել և մեկնաբանուել), կը մտաբերեն Գառնիի հեթանոսական տաճարը, Սևանայ լիճը, Սարդարապատը, 1915 թուականը, սովետական դարաշրջանը, 1988 թուականը, Վերածնունդը:

Միակողմանի է նման մօտեցումը: Իսկ ովքե՞ր են այն մարդկանց հետևորդները, ովքեր հարևան բլուրներից դիտում էին Հայկի և Բելի կոշիկը: Ասենք թէ Բելն էր յաղթելու, վայրկեան անգամ չկասկածեք, որ իջնելու էին և Բելին ընդունելու էին որպէս յաղթող:

Տիգրան Երկրորդին հռոմեական ժողովրդի ընկեր և դաշնակից կոչելը (socius et amicus populi Romani) նշանակում էր, որ Յոմը պաշտպանում է Հայաստանը պարթևներից: Այդ պահի՞ց են սովորել հայերը դրսից օգնություն հայցել՝ եկե՛ք՝ մեզ փրկե՛ք:

Տիգրանը սկսեց «արքայից արքայ» տիտղոսով, մահացաւ որպէս Յոմի դաշնակից:

Եթէ ասում ենք «Ա»-ն, ասենք նաև «Բ»-ն՝ Տիգրան Երկրորդն ստեղծել է կայսրութիւն, սակայն անհետես պատեհապաշտ քաղաքական գործիչ էր: Դպրոցներում կը համարձակուէ՞նք ապագայ սերնդի առաջ ազնիւ լինել՝ ամբողջութեամբ ասել ճշմարտութիւնը:

Սարդարապատը հերոսամարտ էր: Իսկ Կարսի յանձնումն ի՞նչ էր: Հնարաւոր է, որ երկու տարում խամրեր սարդարապատեան յաղթանակի ճաճանչապակը: Ո՛չ: Ուրեմն Սարդարապատը գոյամարտ էր: Այդտեղ յաղթողները հերոսներ են, սակայն պատմական իրադարձութիւնն անձնական հերոսութեան հետ կապ չունի:

Հերոսի մահով ընկաւ Նապոլեոնի Հին գուարդիայի գրեթէ ողջ անձնակազմը: Բայց ո՛չ Նապոլեոնին, ո՛չ Ֆրանսիային դա պատիւ և օգուտ չբերեց:

Եւ այդպէս, ո՞ւր են Կարսի ամրոցը յանձնողների հետևորդները: Մեր հասարակութիւնից անհետացա՞ն: Ընթերցե՛ք Կարսի կայազօրի շտաբի պետ Վահան Տեր-Առաքելեանի յիշողութիւնները, որպէսզի պատկերացում կազմեք՝ ինչպիսի գանգուած էր հաւաքուել Կարսում:

Ովքե՞ր են, որտե՞ղ են Կ/Պոլսում 1915 թուականին հայերին աքսորավայր ուղարկելու համար ցուցակներ կազմող ազգութեամբ հայերի հետևորդները: Գոլորշիացա՞ն:

Ովքե՞ր են, որտե՞ղ են Հարենցին գնդակահարողների, Նժդեհին արհամարհական վերաբերողների հետևորդները:

Պապի սպանութեան համար դարդ անող նախարարներին ոչ ոք չի՞ ցանկանում որպէս նախնի ընդունել: Այո՛, հէնց այն նախարարներն են, ովքեր, մեծ վրեժխնդրութեամբ լցուած, ժողով գումարեցին՝ Պապի դահիճներին պատժելու համար, մեկ էլ վերջում որոշեցին, թէ անելի լաւ է համբերեն...:

Բա գիտե՛ք՝ պատահակա՞ն է գրուել «Մկերի ժողովը»:

Իսկ նրանց հետևորդները ի՞նչ եղան: Ի դեպ, չեմ հասկանում Պապի նկատմամբ եկեղեցու ոչ տրամաբանական, բացասական դիրքորոշումը: Պապի շնորհիւ չե՞, որ այսօր հայ կաթողիկոսն ընտրուում է Հայաստանում, ոչ թէ նշանակուում օտարի կողմից: Թե՞ դրսից հրաման ստանալը հայի համար ապրելու հիմնական նախապայմանն է: Այլ հարց է, թէ Պապի որոշումն ինչ նշանակութիւն ունեցաւ հայկական պատմութեան համար: Բայց եկեղեցու համար արդե՞ք վատ էր:

Չարաչար սխալում ենք, եթէ կարծում ենք, որ վերոնշեալ հայերի տեսակները վերացել են:

Չի վերացել նաև իրենց մտածելակերպը: Չտարուէ՞նք մեր սխուլաստիկ, իրականութիւնից հեռու պատկերացումներով: Բացառուած է ճիշտ լուծում գտնենք, եթէ Մուրացանի «Առաքելի» պէս վարդապոյն ակնոցով նայենք մեր ազգին: Շատ դեպքերում ծնողի կողմից երեխայի նկատմամբ անելորդ սերը փչացնում է երեխային: Պահեր կան, երբ ծնողը պարտաւոր է խիստ լինել երեխայի նկատմամբ: Միայն սիրելով երեխայ չեն մեծացնում:

Բացի այդ, երեխաները նաև տարբեր են: Չենք կարող նոյնչափ բոլորին սիրել: Մարդ ենք, ոչ թէ՛ Արարիչ:

Ո՞վ է հայը, ի՞նչ անել, նոր գաղափար ստեղծել՝ այդ ամենը թողնենք:

Բաւ է ժամանակ վատնենք անիմաստ՝ ասիացուն յատուկ դանդաղկոտութեամբ վերացական հետևաբանութիւնների համար: Այդ հարցերի պատասխանները տրուել են: Ռաֆայել Պատկանեան, >>>

ԱՌՑԱՆՑ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԱԾ Է ԱՐՄԵՆԱԿ ԵՂԻԱՅԵԱՆԻ «ԱՐԵՒՏԱՆԱՅԱՅԵՐԵՆԻ ՈՒՂԱԳՐԱԿԱՆ, ՈՒՂԱԽՕՍԱԿԱՆ, ՈՃԱԲԱՆԱԿԱՆ ՈՒՂԵՑՈՅՑ»-Ը

Գալուստ Կիլալենկեան Հիմնարկության Հայկական Բաժանմունքը ուրախությամբ կը յայտարարէ որ Նայիրի հարթակին վրայ այժմ հասանելի է Արմենակ Եղիայեանի *Արեւմտահայերէնի ուղղագրական, ուղղախօսական, ոճաբանական ուղեցոյց*-ը՝ թուային եւ բաց ձեւաչափով:

«Այս ընդարձակ ու մանրակրկիտ ուղեցոյցը, իր իւրայատուկ մօտեցումով եւ ձեւաչափով կը գոցէ բաց մը, որ երկար տարիներ է ի վեր գոյութիւն ունէր արեւմտահայախօս աշխարհին մէջ» կ'ըսէ Բաժանմունքի տնօրէն՝ Ռազմիկ Փանոսեան:

Բժ. Արմենակ Եղիայեանի ամբողջ կեանքի մը հետեւողական աշխատանքին արգասիքը հանդիսացող այս Ուղեցոյցը իր բարձր որակով ու լայն տարողութեամբ եզակի գործ մըն է, որ կը պարզէ արեւմտահայերէնի ներկայ իրավիճակը՝ իր խնդիրներով եւ մարտահրաւերներով ու կը միտի «ծառայելու արեւմտահայերէնի անսայթաք եւ միակերպ ուսուցման կիրարկումին, ինչպէս նաեւ զանազան վիճելի հարցերու լուսաբանումին ու ճշգրտումին», ինչպէս հեղինակը կը նշէ իր Յառաջաբանին մէջ:

Իր թուայնացած բնոյթով՝ այս աշխատասիրութիւնը ժամանակի ընթացքին կրնայ զարգանալ, բարեփոխուիլ, նորանոր հարցեր ընդգրկել ու միշտ մնալ այժմեական: Մասնաւոր ուշադրութեան արժանի է ոճաբանութեան բաժինը, որ անվարան կրնայ նկատուիլ գեղեցիկ արեւմտահայերէնի դաստիարակչական մատեան մը:

Ուղեցոյցէն կրնան օգտուիլ բոլորը՝ աշակերտ թէ ուսուցիչ, գրող թէ խմբագիր, մասնագետ թէ պարզ ընթերցող՝ դիւրութեամբ որոնելով ու գտնելով իրենց փնտռած լեզուական կամ քերականական տեղեկութիւն, յաճախ նաեւ ծանօթանալով տուեալ գրելածէին կամ բառեզրին պատմութեան կամ արմատներուն:

Մեր խորհին շնորհակալութիւնը Լորիկ Սապունճեան-Ծատուրեանին (ընդհանուր ղեկավար-համադրող), Յարութիւն Քիւրքճեանին (վերստուգող խմբագիր), Կրէժ-Արմէն Արթինեանին (խմբագիր) եւ Սերուժ Ուրիշեանին («Նայիրի» կայքէջ) իրենց նուիրումին եւ խղճամիտ աշխատանքին համար:

Դժուարին ու խնամեալ էջադրումը կատարուած է Մարինա Հիլ Աբրշեան-Պողիկեանի, իսկ կողքի եւ գե-

«ՀԱՅ ԵՆՔ ՄԵՆՔ, ՀԱՅ ԵՆՔ ՄԵՆՔ ...»

»»» Կոստան Չարեան, Գարեգին Նժդեհ, Րաֆֆի, Յովհաննէս Թումանեան, Աւետիք Իսահակեան, Անդրանիկ, Լեւոնիդ Ազգալդեան, Լեօ, Խորենացի, Շահան Նաթալի ու այդպէս շարունակ: Թէ՞ կարծում ենք, որ անելի խելացի ենք այդ մարդկանցից, և աշխարհը ծնունել է մեզ հետ միասին:

Ժամանակակից հայերից ոչ ոք չի ընդունի, որ իր ցեղում եղել է դաւաճան, մարդասպան, գողաւազակ: Հինգերորդ պատուիրանը հայի համար ամենատուրք պատուիրաններից է: Կը շնանայ, կը սպանի, կը գողանայ՝ չմտածելով ու չիմանալով, որ մէկ պատուիրան խախտողը բոլոր պատուիրանները կը խախտի:

Բայց նախնիները ... ուրիշ են: Նախնիների ամենագարշելի յանցանքներն արդարացնելը ազգային սպորտաձև է դարձել:

Ուշադիր էք եղե՞լ, թէ որ ֆիլմերն են անելի գրակիչ հայի համար: Կատակերգութիւններ: Ես մասնագետ չեմ, ուղղակի խնդրում եմ թող պատասխանատու անձինք հաշուեն, թէ քանի պատմական և քանի թեթև, զուարճալի, կենցաղային կինոֆիլմ է նկարահանուել անցեալում և հիմա: Պարոնեան, Սուրբուկեան դիտելով, ընթերցելով՝ հասկանում ենք, որ նրանց հերոսները ՆՈՅՆՊԵՍ մեր նախնիներն են:

Հայ ենք: Գոյատևում ենք մեր պատմական բնօրրանի մի փոքր անկիւնում յոյսով, թէ հազարամեայ ազգը չի կործանուի, բայց ամէն ինչ անում ենք՝ հայկական Արմագեդոնը մօտեցնելու համար:

Սակայն ո՞ր հայերի հետնորդներն ենք: Եթէ յարմարուող, մենաստաններում առօք-փառօք ապրող, շէթունում և այլուր ֆիդայիների մասին իրենց հակառակորդներին տեղեկութիւն յայտնող, Րաֆֆիին սպանելու հրաման տուող հայերի հետնորդներն ենք, ապա ոչ մի ազգային գաղափար, կուսակցութիւն չի օգնի:

Այդ նախնիներն են, իրականում, գծել հայոց պատմութեան խայտառակ օրինաչափութիւնները: Եւ այդ նախնիներին և իրենց սիւսիներն անտեսելը մանկամիտ հիմարութիւն է և քաղաքական անհեռատեսութիւն:

3. 4. Մի օր գրոհելու են լեզուն: Լեզուն այսօր ՄԻԱԿ կապող օղակն է ողջ հայութեան համար: Ինչպիսի՞ արժեհամակարգ է կրում հայ հասարակութեան տարբեր խաւերի համար այդ լեզուն, որքա՞ն է ազդում հայրենատիրութիւն ձևաւորելու վրայ՝ ինքներս մեզ հարցնենք: Բայց երբ սկսուի գրողը, կարողանալու՞ ենք պայթարել մեր լեզուի համար: ■

Ա.Գ.

(«Հայեր» Համահայկական մեդիահարթակ)

դարուեստական ընդհանուր ձեւաւորումը՝ Նուրե Խիւդավերդեանի կողմէ:

Ուղեցոյցը կարելի է ներբեռնել անվճար nayiri.com-էն կամ օգտագործել առցանց՝ NAYIRI.COM ■

ESSAI SUR L'ARMÉNIE

par Sofia DORDOLO

Au début de l'été, j'étais désespérément en quête d'activité, de voyage, de quelque chose pour changer d'air et se changer les idées, lorsqu'on m'a parlé de l'Arménie. On m'a dit «road trip», on m'a dit «pont suspendu», on ne m'a rien dit d'autre, mais ma curiosité était piquée et j'étais prête à m'embarquer vers un pays dont je ne savais rien. Mais ce n'était pas grave, puisque je partais avec des Arméniens, qui eux, savaient tout (ou presque). Mi-juillet nous nous sommes donc envolés pour l'Arménie, et je me suis laissée porter par le voyage et les paysages pendant une semaine. À la fin de mon séjour, on m'a évidemment demandé «Alors, qu'est-ce que tu penses de l'Arménie?», et à leur grand désespoir, tout ce que j'ai répondu fut «C'est joli». Sachant qu'en qualité d'étudiante en Lettres, je pouvais faire mieux, on m'a demandé de rédiger une dissertation à mon retour. J'avoue avoir pris cette requête à moitié sérieusement, mais je me suis tout de même lancée dedans, et finalement la démarche s'est révélée plus introspective que ce que j'aurais pu penser. Ma petite dissertation étant aussi inattendue qu'originale (si je puis dire), on m'a alors demandé si j'accepterais de partager ce témoignage d'un «regard extérieur» sur le pays. Ne voyant pas pourquoi refuser, voici donc mon «Essai sur l'Arménie»:

Je commencerai par reprendre mon propos de base: «C'est joli». Propos banal sous un certain angle, certes, mais qui, en tant qu'amatrice de beaux paysages et d'esthétique, signifie que j'apprécie et j'admire ce que je vois. Ce n'était donc pas une phrase pour combler mon manque d'arguments, mais un véritable jugement appréciatif. Ensuite, pourquoi c'est joli? D'abord parce que c'est très vert (aucun rapport avec mon fanatisme pour cette couleur). Je ne vais pas mentir, avant d'envisager d'y aller, pour moi l'Arménie c'était un peu un truc désertique, genre des plaines à perte de vue avec deux-trois chameaux au milieu. En faisant des recherches de préparation j'ai découvert à quel point j'avais tort. En arrivant sur place encore plus. C'est très très vert. Tellement vert que la première comparaison que j'ai faite était que ça ressemble à une sorte d'Irlande exotique (pays le plus vert que j'ai jamais visité). Mais ce qui fait toute la différence, c'est que ce n'est pas que vert. C'est aussi gris, brun, rouge, montagneux, vallonné, sylvestre, champêtre, désertique, ça ressemble à l'Irlande, au Portugal, à la Provence, à la Grèce, à la Suisse. On passe d'un paysage à un autre en quelques minutes, et ça c'est vraiment surprenant. Avec toute la prestance que me donnent mes études en Lettres, je dirais même que c'est très cool. Ce qui est surprenant également dans ces paysages, c'est la constante qu'on y trouve à chaque fois: une église.

En haut d'une montagne, au bord d'une falaise, en pleine forêt, mais toujours au milieu de nulle part, au milieu de rien. Du coup, je me dis que, malgré un débat sur les bienfaits de l'extraversion, l'Arménie devait être peuplée d'introvertis à l'époque, parce que je n'ai jamais vu des constructions aussi déterminées à être loin de tout.

Au vu du déroulé de cet essai, je pense qu'il est maintenant clair que j'ai une préférence pour la nature, mais je manquerais à cette présentation si je ne parlais pas de Yerevan. La capitale a cet aspect très paradoxal, à la fois à l'abandon et en évolution, figée dans le temps et dirigée vers le futur, qui, je trouve, est une très bonne représentation du pays et surtout de sa population. Si je peux faire ce genre de supposition, c'est parce que, contrairement à ce que je fais habituellement en voyage, j'ai fréquenté la population. Même si je me suis montrée sceptique au début (on ne peut pas changer un introverti qui s'assume), j'avoue que rencontrer d'autres jeunes Arméniens a été plus plaisant que ce que j'aurais pu imaginer, et surtout, en apprendre sur leur mentalité a été particulièrement «eye opening». Il y a quelque chose de fascinant dans le sens très prononcé de la communauté qu'il y a dans la population arménienne. Le fait que des jeunes du monde entier viennent et reviennent dans un pays qui n'est pas forcément leur pays de naissance, ce sens de l'héritage et de la promotion du patrimoine, cette espèce d'espoir latent de reconstruction. Même si je n'en ai eu qu'un aperçu, cette sorte de dévotion au pays reste un caractère fort que j'associe maintenant à l'Arménie.

Si je devais conclure en un seul mot, je choisirais le terme «rassurant», que j'ai souvent utilisé ironiquement au cours du voyage, mais qui s'applique aussi littéralement sous cette forme d'assurance dans l'avenir, malgré les traumatismes du passé. L'Arménie est donc pour moi un joli mélange de nature et de culture, de passé et de futur. ■

PREMAT S.A.

IMPORT & EXPORT

9, RUE DES ALPES
CH - 1201 GENEVE
TEL. 022 731 69 35

Nettoyages

Tél. +41(0)22 785 01 85

15, ch. Pré-de-la-Fontaine
1217 MEYRIN
Fax +41(0)22 980 02 37
E-mail big-net@big-net.ch

www.big-net.ch

YOUTH EXCHANGES WITHOUT BORDERS (LU) CAMP DE JEUNES EN ARMÉNIE

Depuis 2011, l'association suisse *Youth Exchanges Without Borders* (YEWB)* organise des activités pour les jeunes dans le Caucase du Sud. Ces activités permettent aux participants de se faire une idée sur les mœurs et coutumes des pays d'accueil et d'avoir un aperçu plus approfondi de la vie de leurs pairs sur place.

Après une pause de deux ans due à la pandémie, un camp a été organisé du 7 au 13 août 2022 dans le village de Hermon, dans la province de Vayots Dzor en Arménie, en coopération avec l'organisation partenaire de YEWB *Syunik Development NGO* de Yeghegnadzor et grâce au généreux soutien de la Fondation Movetia.

Le camp a réuni 20 jeunes de Suisse et d'Arménie avec un programme d'échanges riche et varié: Présentation des chants traditionnels des deux pays autour d'un feu de camp; atelier de chorégraphie de groupe suivi d'un exposé sur la guerre du Karabagh et ses conséquences; visite de Noravank; randonnée jusqu'aux ruines de Smbataberd; discussions et présentation sur les systèmes d'éducation et les loisirs dans les deux pays; visite du studio TV de CivilNet; etc.

Une visite au siège de *Syunik NGO* a permis aux participants de se familiariser avec les projets de l'organisation dont l'objectif est de soutenir les habitants de la région à résoudre leurs problèmes sociaux, éducatifs, culturels, économiques et environnementaux. Suite à la guerre de 2020, les activités de l'ONG se concentrent sur l'intégration des réfugiés à Yeghegnadzor.

Les campeurs ont également visité une entreprise d'horticulture soutenue par *Syunik NGO* dans le cadre de son programme "amélioration des moyens de subsistance des communautés rurales dans les provinces de Vayots Dzor et de Gegharkunik par le développement de l'horticulture" lancé en 2015 et mis en œuvre dans dix-huit villages.

Ce programme intense s'est clôturé par une visite à l'ambassade de Suisse à Erevan. Les participants ont reçu un briefing sur la coopération bilatérale en matière de développement entre la Suisse et l'Arménie

ՍԱՍՈՒՆԵՆ ՄԻՆՉԵՒ ՊՈԼԻՍ. ԿԻԼԻԻ ՄԱՅՐԻԿԸ ԵՐԿՈՒ ՀՈԳԵԻՈՐԱԿԱՆ ԸՆԾԱՅԱԾ Է ՄԵՐ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ

(Տիրամայր Կիլիև Ալճալի մահուան առթիվ)

Սասնոյ ամենէն հեռաւոր ու անառիկ բերդ-աւաններուն մէջ լոյս աշխարհ եկած ու ապա ալ հայ ոգիի շունչով եւ հաւատքով մինչեւ Պոլիս հասած մեր հայրենակիցներուն մասին գրուած է շատ առիթներով: Սասունցիներու ապա նաեւ գաւառացի մեր հայրենակիցներու թեման անգամ մը եւս օրակարգի կիւթ կը հանդիսանար հայ մամուլի մեծ նուիրեալ Հրանդ Տիկիի նահատակութեան տարիներուն:

Իսկ Պոլսոյ Պատրիարքական աթոռը ձեռնհասօրէն հովուած հոգեւոյն Տ. Շնորհք Պատրիարք ինք եւս մեծ աշխատանք տարած է, որ գաւառի մէջ մնացած հայութիւնը հայեցի շունչ մը առնէ եւ վերադառնայ իր արմատներուն:

Գուցէ հարիւրաւոր կերպարներ կան, որոնք անցած են այս «մեծ խաչելութեան» ու նուիրումի ճանապարհէն ու ապահովաբար անոնցմէ է օրերս Պոլսոյ Սուրբ Փրկիչ հիւանդանոցին մէջ իր աչքերը յաւերժին փակած Տիրամայր Կիլիև Ալճալը (Ծն. 1925-ին Սասնոյ Պէշիր գիւղին մէջ):

Ան իր ամբողջ կեանքի նուիրման կիզակետը դարձուցած էր իր երկու որդիներուն՝ Հոգ. Տ. Գուսանի եւ Արժ. Տ Առաքել Բահանայի հայեցի կրթութիւնը եւ Հայ Եկեղեցւոյ հանդէպ անոր հոգիին մէջ առկայ անշէջ կրակը փոխանցած էր երկու արժանաւոր կրօնաւորներուն:

Գուցէ մեծ է թիւը այն նուիրեալներուն, որոնք կարողացած են քալել փուշով ու տատասկով լեցուն ճանապարհներէն ու անոնք բոլորն ալ արժանի են յիշատակութեան ու բարի խօսքի: Ու այս պրիսմակով ալ Կիլիև Մայրիկը, որ այս օրերուն առյաւէտ հեռացաւ մեզմէ մէկն էր անոնցմէ, որոնք մայրական սիրոյ եւ արժանապատիւ դաստիարակման խորհրդանիշ դարձան: ■

(ԱՐԵՒԵԼՔ)

dont les priorités pour la période 2022-2025 sont le renforcement de la démocratie et des institutions publiques, l'amélioration du développement économique et la création d'emplois décents, et le renforcement de la résilience climatique et de la gestion durable des ressources. ■

(*) Youth Exchanges without Borders,
6020 Emmenbrücke - projects.yewb@gmail.com -
www.facebook.com/yewbngo

«ՄԱՐԴԱԿԵՐՆԵՐԻ» ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԳԻՒՂԸ ՎԱՆՈՒՄ

ՄԵԼԻՆԵ ԱԼՈՒՄԵԱՆ

Վանի Շատախ (թուրք. ներկայիս անուանումը՝ Չաթաք) գաւառին ենթակայ Բահչըուան հատուածը տեղի բնակիչների շրջանում յայտնի է որպէս «Մարդակերների գիւղ» (թրքերէն՝ Gundê Mirovxwaran): Բնակչութեան շրջանում տարածուած կարծիքի համաձայն՝ մի քանի դար առաջ այս գիւղում մարդակերներ են ապրել, որոնք, սակայն, փախել են այստեղից հարս եկած մի կնոջ պատճառով, որը բացայայտել է նրանց: Որոշ բնակիչներ էլ պատմում են, թէ մարդակերները սպանուել են շրջանի բնակիչների կողմից:

Այդ մասին, Akunq.net-ի փոխանցմամբ, յայտնում է թուրքական «Սերբեսթիլթ» պարբերականը:

Ըստ աղբիւրի՝ Վան քաղաքից 81 կմ, իսկ Շատախ գաւառի կենտրոնից 5 կմ հեռավորութեան վրայ գտնուող այս գիւղում, որը ժամանակին հայկական բնակավայր է եղել, արդէն երկար ժամանակ է՝ ոչ ոք չի ապրում: Բացառութիւն են կազմում տարիներ առաջ գիւղում բնակութիւն հաստատած Սալիի Բայարն ու իր ընտանիքը: Սալիի եղբայրը՝ Մեհմեդ Բայարը, ևս ամառային ամիսներին քիչ ժամանակով գիւղ է այցելում:

63-ամեայ Սալիիը պատմում է, որ իրենք այդ գիւղում հաստատուել են դեռ իր պապի ժամանակ: Անդրադառնալով մարդակերների մասին խօսակցութիւններին՝ նա նշում է. «Հնուց եկած պատմութիւններ կան: Չգիտենք, թե կոնկրետ երբ են այդ դէպքերը կատարուել: Ասում են, թէ մինչ օրս կանգուն աղբիւրի մօտակայքում 10-15 տներ են եղել: Այդ գիւղում հայեր են ապրել: Երբ նրանք գնում են (Հայոց ցեղասպանութեան հետևանքով աքսորում կամ սպանում են - Ակունքի խմբ.), իմ պապերն են այստեղ բնակութիւն հաստատում: Ըստ ժողովրդի մեջ տարածուած գրոյցների՝ այդ դէպքերը տեղի են ունեցել իմ պապերից 200-250 տարի առաջ: Մինչ օրս այդ ժամանակներից պահպանուած աղբիւր և այլ շինութիւններ կան: Մինչև իսկ գետնի տակ ընդարձակ պատուհանով մի տուն է գտնուել: Գանձագողերն էլ դրա համար յաճախ են գալիս այստեղ»:

Գիւղի գրեթէ միակ բնակիչը նաև յաւելել է. «Երկար ժամանակ ոչ ոք տեղեակ չի լինում մարդակերի գոյութեան մասին: Մի օր մօտակայ գիւղերից մէկից հարս են բերում այդ գիւղ: Նորահարսը երեխայ է

ունենում: Աւանդոյթի համաձայն՝ հարսը երկար տարիներ չի կարողանում խառնուել խոհանոցային գործերին: Մի անգամ նա մտնում է խոհանոց և տեսնում, որ ուսեստները պատրաստուել են մարդու մարմնի մասերից: Հարսը որոշում է իր երեխայի հետ միասին փախնել և փախչում է: Երեխայի անունը հերթ է լինում: Երբ հարսը մանկան հետ փորձում է գետակի միջով դիմացի ափ դուրս գալ, նրանց բռնած մարդակերներն ասում են երեխային. «Հերթ, հերթ, եթէ մեր կողմից ես, մօրդ կծի՛ր և արի՛»: Դա ասողն էլ սկեսուրն է լինում, ով նաև մարդակերների մայրն էր: Երեխան իր՝ նրանց կողմից լինելն ապացուցելու համար կծում է մօր ուսերը, որից յետոյ հարսը մանկանը ջուրն է գցել ու փախել»:

Ուշագրաւ է, որ այդ թեմայով թուրքերը մինչև իսկ գիտական ուսումնասիրութիւն են իրականացրել. այսպէս՝ Վանի «Հարիւրերորդ տարի» համալսարանի դասախօսներից դոկտոր Իրֆան Փոլաթը «Մարդակերութեան պատմութիւնը և մարդ ուտող հանրութիւնը Վանում Միրովհարները» վերնագրով գիտական ուսումնասիրութիւն է կատարել: Նա, մասնաւորապէս, ուսումնասիրել է ժողովրդի շրջանում տարածուած այդ աւանդագրոյցը: Իրֆան Փոլաթը թուրքական լրատուամիջոցի թղթակցի հետ զրոյցում յայտնել է, որ այդ զրոյցը գիտականօրէն չի ապացուցուել:

Մեր կարծիքով՝ այս զրոյցը թերևս կապուած է այն յարատև ահի հետ, որ ամէն դէպքում զգում են Հայոց ցեղասպանութիւնից յետոյ հայկական բնակավայրերում ապօրինաբար բնակութիւն հաստատած, հայերի տները բռնի կերպով խլած քրդերն ու թուրքերը: Առաջին դէպքը չէ, երբ հայոց հայրենի հողում, հայերի տներում բնակուող՝ Հայոց ցեղասպանութեան իրագործողների թոռներն ու ծոռները գիտակցում են, որ այդ տարածքների իրական տերերը հայերն են, և շատ դէպքերում «հարամ» են համարում այնտեղ բնակուելը:

Յիշեցնենք, որ նմանօրինակ դէպք էր գրանցուել դարձեալ Վանում. ինչպէս նախկինում յայտնել էր Akunq.net-ը, Վանի Գիւրփընար (Հայոց Ձոր) գաւառի Ուզունգեղիք թաղամասում անհասկանալի պատճառներով տներ են այրուում: Այսպստ ծագմամբ հրդեհների գաղտնիքը ոչ մի կերպ չի բացայայտուում և խիստ անհանգստացնում է տեղի բնակիչներին: Արտակարգ իրավիճակների մասնագետները մանրամասնօրէն ստուգումներ են իրականացրել, բայց ոչ մի կերպ չեն գտել այդ անհասկանալի հրդեհների պատճառը... ■

(ԱՎՈՒՄԵ)

LAISSEZ-VOUS PORTER ...

par Philippe DERSARKISSIAN

«Demain matin, départ 5 heure 30 et nous allons à la frontière direction Stepanakert, je dois y aller pour mon boulot, alors si tu veux profiter du voyage! Tu verras, il y a plein d'endroits absolument incroyables à découvrir !».

Nous sommes à Erevan, été 2008, à l'heure où la ville s'étire et commence à se réveiller au son des premiers klaxons.

Serguei a un vrai chrono suisse dans la tête et nous partons donc à 5:30 tapantes.

À un peu plus de 300 kms au sud-est de l'Arménie nous arrivons dans la région de Goris et Serguei précise: «Direction Tatev et ça risque de bouger un peu, enfin tu verras!».

Nous commençons alors à rouler sur une piste assez longue et très sinueuse, assez escarpée et parfois dangereuse. Le 4X4 japonais de Serguei franchit remarquablement les pierres de ce passage sans aucun problème particulier mais, cela limite tout de même la conversation. Nous sommes là, à chatouiller la montagne sur un chemin en zig-zag, secoués comme deux glaçons dans le shaker d'un géant. Parfois assez large par endroit, et... un peu moins à d'autres, ce chemin nous emmène au monastère de Tatev.

Mais, quelle récompense au bout de 40 minutes de franchissements divers et variés !

Tatev fut longtemps un site isolé en l'absence de voies carrossables et situé à une altitude de près de 1800 mètres.

Pas âme qui vive, ici : nous sommes seuls, juste Serguei et moi.

Je vois une longue muraille, construite pour se protéger des invasions, nous passons la porte et nous pénétrons dans la cour du monastère. Ce lieu dépasse l'entendement avec toutes ces constructions en un endroit aussi escarpé et accessible à l'époque uniquement avec des ânes ; et donc... Je relativise le «périple» enduré que je viens de vivre, assis dans un 4x4: J'observe la grande église Saint Pierre et Paul (Sourp Poghos-Petros) édiflée en l'an 1295 sur les fondations d'une ancienne église, elle-même construite en l'an 835-848, et encore les deux autres églises Notre-Dame (Sourp Asvadzadine) et sa longue nef et encore St Grégoire (Sourp Grigor) et enfin la tombe de Grégoire de Tatev (1340-1411).

La coupole de Sourp Asvadzadine est impressionnante par son élévation (14ème siècle), et selon la légende, l'architecte Hovhan Vorotnetsi se serait exclamé, alors qu'il se trouvait sur sa coupole venant tout juste d'être construite:

«Togh Astvats indz ta-tev !» (puisse Dieu me donner des ailes), d'où l'origine du nom de ce site.

Alors je ferme les yeux et je m'envole, moi aussi...Je tourne les pages de la vie, et des années, 2008, 2009,

2010... et je me retrouve à Tatev, loin du sol...Très loin du sol...

Nous ne sommes plus en 2008 mais en 2019 avec Naira, ma compagne, Rita, Vahé et leurs filles.

Je suis dans un téléphérique sur les «Ailes de Tatev (The wings of Tatev) et nous nous dirigeons vers le «Tatev monastery Complex»...

Mon regard se dirige vers cette fameuse route qui zig-zague sur la montagne, un peu comme dans un dessin animé de Tex Avery.

A l'arrivée je vois des centaines de visiteurs qui passent très vite, trop vite à Tatev, à la boutique souvenirs et encore devant les églises et encore à côté du «Gavazan» que tout le monde voit mais que personne ne remarque car, ce n'est ni plus ni moins qu'une colonne cintrée de bandes de métal et enchâssée dans du béton et surmontée d'une croix sculptée (khatchkar) et...Sans aucune explication pour le visiteur. J'en entends un, s'exclamer en anglais : «C'est quoi ce machin ?».

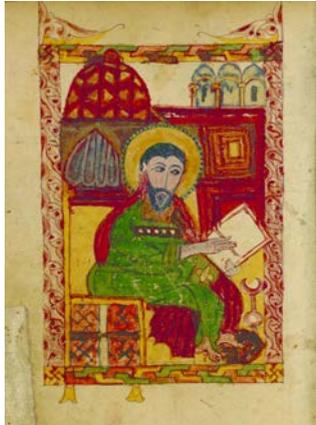
Alors de nouveau je ferme les yeux, je suis seul dans la cour du monastère, nous sommes revenus en 2008, Serguei fait sa pause cigarette et contrôle son véhicule après toute cette agitation pour parvenir jusqu'ici.

Je vois le «Gavazan» et je m'en approche et, avec juste mon index tendu je touche la colonne et la fait se mouvoir très facilement par ma simple poussée, sans imprimer une force particulière. Elle est construite sur un dispositif oscillant, en créant une articulation par le vide entre la base de la colonne et son logement creusé dans son propre piédestal, plus haut les cintrages métalliques de cette colonne de 8 mètres, étaient munis de clochettes dont le son indiquait d'un tremblement de terre imminent et, l'oscillation de la colonne, du degré d'importance du séisme à venir :

Vous avez devant vous l'un des premiers outils de détection d'un séisme construit au 9ème siècle !

Il paraît que cette tour faisait aussi peur aux guerriers seldjoukides, qu'elle terrifiait car ils la prenaient pour une colonne «diabolique» au point que ceux-ci, >>>

«ՅՐԱՇԱԳՈՐԾ» ԶԱՐՍԱՆՋԱԿԻ ԱԲԵՏԱՐԱՆԸ ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ ԺԱՄԿԵՏՈՎ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒԱԾ Է ՄԱՏԵՆԱԴԱՐԱՆԻ ԹԱՆԳԱՐԱՆՈՒՄ

«Ես ծայն մը լսեցի հայոց լեռներէն, և կարծեմ թէ Սուրբ Աւետարանն ինձ ըսաւ՝ երթամ ննջեմ զիմ Հայաստան, երթամ ննջեմ զիմ Երևան»:

Մօտ մէկ դար Զարսանջակի Աւետարանը, սերնդէ սերունդ փոխանցուելով, պահպանել է Դադայանների գերդաստանում, շրջել տարբեր մայրցամաքներով, ապա՝ իր վերջ-

նական հանգրուանը գտել Մաշտոցեան Մատենադարանում:

Դադայան գերդաստանի ժառանգներից Հելեն Դադայան-Փառնակեանի դուստրը՝ Ռոքսան Մաքսաջեանը, Հայաստան այցելելու շրջանակում յատուկ նամակով խնդրել էր՝ հնարաւորութիւն տալ յուլիսի 14-ին Մատենադարանում տեսնել նուիրական ձեռագիրը: Այդ առիթով կազմակերպուեց Զարսանջակի Աւետարանի բացառիկ ցուցադրութիւնը, որ վեցամսեայ ժամկետով կը ներկայացուի Մատենադարանի թանգարանում:

Զարսանջակի Աւետարանն ընդօրինակուել է 1471 թ. Երուսաղէմում, ապա տարուել է Արեւմտեան Հայաստան և պահուել Զարսանջակ նահանգի Կոտառիչ գիւղի Սուրբ Գեորգ եկեղեցում: Այն գրուած է գեղեցիկ բոլորգրով, նկարազարդուած է եւ ունի արծաթեայ կրկնակազմ, որի առաջին փեղկին պատկերուած է Քրիստոսի Խաչելութիւնը: Բուժիչ յատկութիւնների և գերբնական զօրութեան համար ձեռագիրն ստացել է «հրաշագործ», «հրաշագործ», «չարխափան» մականունները: Աւետարանի դուռն էին գալիս աղօթելու ինչպէս տարածաշրջանում ապրող քրիստոնէայ հայերը, այնպէս էլ այլադաւան քրդերը:

Բազմաթիւ ձեռագրերի նման, յուզիչ է նաեւ Զարսանջակի Աւետարանի փրկութեան պատմութիւնը: Դադայաններն ապրում էին Արեւմտեան Հայաստանի Լուսատարիչ գիւղում: Երբ սկսում է հայոց ցեղասպանութիւնը, տիկին Եղիսան հարսների և թոռների հետ գաղթում է Արեւելեան Հայաստան՝ Երեւան, և սկսում է կամաւոր աշխատել Երեւանի հիւանդանոցներից մէկում: Այնտեղ նա ծանօթանում է Զարսանջակ գիւղից գաղթած մի հիւանդի հետ: Իմանալով իր վիճակի ծանրութեան մասին՝ հիւանդը տիկին Եղիսային է յանձնում Սուրբ Գեորգ եկեղեցուց բերուած և փրկուած Աւետարանը: Հիւանդը, ցաւօք, մահանում է, և Աւետարանը մնում է տիկին Եղիսայի մօտ: Վերջինս գաղթում է Մարսէ, ապա՝ Ամերիկա, իր որդու՝ Յովհաննէսի մօտ: Եղիսայի և Յովհաննէսի մահից յետոյ Յովհաննէսի

LAISSEZ-VOUS PORTER ...

»»» venus pour voler l'or du monastère, n'osèrent s'en approcher et mirent «juste» le feu dans l'enceinte du bâtiment.

Tatev fut donc construit entre le 9ème (en 844) et le 13ème siècle. De nombreux séismes le frappèrent, des invasions, des pillages seldjoukides (une tribu turcophone).

Au hasard de votre visite vous trouverez ici un moulin à huile (les plantes oléagineuses locales étaient le colza, le tournesol, le sésame, le chanvre et aussi la moutarde, le ricin...), aussi un four à pain, un tonir, une jarre enfoncée dans le sol pour cuire le lavach (pain arménien).

Entre 1385 et 1435, ce monastère fut une université qui abritait jusqu'à 1000 personnes (moines, professeurs et étudiants). On enseignait ici les matières religieuses et laïques, l'astronomie, l'architecture les mathématiques et encore la philosophie et l'enluminure.

Tatev fut endommagée par un tremblement de terre en 1931.

Les cloches de Tatev sont aussi la preuve d'une maîtrise du moulage de bronze.

Elles ont sonnée sans cesse durant 700 ans et se turent quand l'évêché fut déplacé à Goris, en 1907.

En 1922 quand Tatev abrita de nouveau l'évêché, ses cloches se turent durant 70 ans pendant le régime soviétique.

Aujourd'hui, une cloche fonctionne toujours et l'autre est au musée du monastère.

Quelques mots sur l'histoire de cette fameuse ligne de téléphérique « Wings of Tatev » :

Elle est la plus longue du monde (au Guinness book) ! 5'752 mètres, et d'une seule section.

Ruben Vardanian, un homme d'affaires, a financé ce téléphérique réalisé en 2010 (coût: \$ 16 millions).

L'ensemble des bénéfiques engendrés par le téléphérique sont alloués à la restauration de Tatev.

Laissez-vous porter, dans tous les sens du terme.

Pour finir, un peu de patriotisme:

C'est la société suisse Garaventa AG qui a construit ce téléphérique.

Pas de panique : Elle a aussi produit le câble !

Laissez-vous porter sur les ailes de Tatev ! ■

Ph. D.

կինը՝ Արաքսին, տեղափոխուում է Լոս Անջելես և իր հետ է տանում նաև Աւետարանը: Արաքսիի մահից յետոյ նրա երեխաները՝ Հելեն և Հրայր Դադայանները, 2017 թ. միաձայն որոշում են կայացնում և սրբութեամբ պահուած Աւետարանը յանձնում են Մաշտոցեան Մատենադարանին: ■

LE COMITÉ DES NATIONS UNIES POUR L'ÉLIMINATION DE LA DISCRIMINATION RACIALE EXAMINE LE RAPPORT DE L'AZERBAÏDJAN ET PUBLIE SES RECOMMANDATIONS

Committee on the
Elimination of
Racial Discrimination
UNITED NATIONS

Lors de sa 107e session tenue à Genève du 8 au 30 août 2022, le Comité des Nations Unies pour l'élimination de la discrimination raciale (CERD) a examiné les rapports réguliers présentés par un nombre de pays dont l'Azerbaïdjan sur les mesures qu'ils ont adoptées concernant les droits décrits dans la Convention internationale sur l'élimination de toutes les formes de discrimination raciale et sur les progrès réalisés pour faire respecter ces droits. Outre les rapports des États concernés, le Comité a examiné également les rapports alternatifs préparés par les acteurs de la société civile, les ONG et les institutions nationales des droits de l'homme qui œuvrent pour la lutte contre le racisme.

Le 15 août, durant la séance consacrée à l'examen du rapport de l'Azerbaïdjan, les experts du CERD se sont intéressés particulièrement à la situation de la minorité arménienne au vu des rapports inquiétants sur les meurtres, les agressions violentes et l'exécution de civils d'origine arménienne par les autorités azerbaïdjanaises et le personnel militaire, les violations des droits de l'homme commises par l'armée azerbaïdjanaise contre des civils et des prisonniers de guerre d'origine arménienne après le cessez-le-feu, l'isolement par l'Azerbaïdjan du Haut-Karabagh et de son peuple du reste du monde, l'incitation à la haine raciale et la réécriture de l'histoire dans les manuels scolaires, le discours de haine contre les Arméniens par les dirigeants du pays, la destruction et l'endommagement du patrimoine arménien, etc.

Alertées par Hilda Tchoboian, présidente de *Covcas Center for Law & Conflict Resolution* (France), plusieurs ONG arméniennes actives dans le domaine de la lutte contre le racisme ont réussi à envoyer des rapports alternatifs qui se sont ajoutés aux rapports préparés par d'autres organisations.

Pour Mme Tchoboian, qui ne s'est pas contentée par la présentation d'un rapport au nom de l'organisation qu'elle préside, il était important de pousser le plus grand nombre d'organisations spécialisées à faire de même. "Bien entendu, certaines étaient déjà prêtes alors que d'autres, bien qu'ayant mené un travail académique dans le domaine, n'avaient pas l'habitude de travailler avec les organismes internationaux" explique t-elle.

INSTITUT LEMKIN: RED FLAG ALERT - AZERBAÏDJAN

Le 15 août 2022, l'institut Lemkin pour la prévention des génocides (www.lemkininstitute.com) a lancé une alerte sur la situation en Arménie et en Artsakh.

Dans cette alerte l'institut dénonce l'idéologie et les pratiques génocidaires de la Turquie et de l'Azerbaïdjan et appelle les instances internationales à faire pression sur ces États pour qu'ils cessent leurs menaces génocidaires contre le peuple arménien et à renforcer la sécurité des Arméniens et de l'identité arménienne en République d'Arménie, en République d'Artsakh et dans les communautés de la diaspora du monde entier. ■

Onze rapports alternatifs ont ainsi été présentés au Comité de la part de: *Association of Armenian Lawyers* (Russie), *Association française des avocats et juristes arméniens* (France), *Center for Truth and Justice* (USA), *Covcas Center for Law & Conflict Resolution* (France), *Maat for Peace, Development and Human Rights* (Égypte), Nagorno Karabagh (un groupe d'ONG de la République d'Artsakh), la coalition *Protection of Rights without Borders NGO*, *Open Society Foundations-Armenia*, *Transparency International Anticorruption Center*, *Helsinki Citizens' Assembly-Vanadzor et Law Development and Protection Foundation* (Arménie), *Armenian Bar Association* (USA), *International Comparative Law Center* (Arménie), *Xenophobia Prevention Initiative* (Arménie). L'association *Hystart* (Genève) avait également envoyé un rapport qui, pour des raisons inconnues, n'a pas été publié sur le site du CERD. Les représentants de quelques ONG ont participé aux débats directement ou à distance et certains ont pris la parole.

Le 30 août 2022, le CERD a publié ses observations finales relatives aux 13e et 14e rapports de l'Azerbaïdjan. Dans la partie concernant les Arméniens, il a réitéré ses préoccupations sur toutes les violations soulevées dans les rapports alternatifs des ONG et a fait un nombre de recommandations. Il a notamment invité l'État azerbaïdjanais à intensifier ses efforts pour garantir la responsabilisation des auteurs de ces violations et mettre fin à l'impunité en menant des enquêtes efficaces, approfondies et impartiales, à poursuivre et punir de manière appropriée les responsables de ces actes, à prendre des mesures pour assurer une réparation adéquate aux victimes, à surveiller et à combattre le discours de haine, à faciliter la mission proposée par l'UNESCO afin de dresser un inventaire préliminaire du patrimoine arménien.

"Ces conclusions sont un outil d'une très grande valeur politique dans les mains de la diplomatie arménienne, officielle, parlementaire et populaire", fait remarquer Hilda Tchoboian, qui félicite les organisations et structures qui ont soumis des rapports circonstanciés sur la discrimination raciale et l'arménophobie d'État de l'Azerbaïdjan. ■

ԿԻՍԱՏ-ՊՈԱՏ ԲԱՐԵԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Աբո ՊՈՂԻԿԵԱՆ

Հասարակական ցանցերու հետեւողները կրնան վկայել, որ հարիւրաւոր բարեգործական կազմակերպութիւններ, կամ բարեսիրտ մարդիկ (այս պարագային կրնանք հանգիստ ըսել՝ հազարաւորներ) Հայաստանի եւ Արցախի տարածքին օգնութեան ձեռք կ'երկարեն կարիքաւորներու, կը նորոգեն տուներ, կարեւոր հաստատութիւններ, կրթական օճախներ:

Այս կազմակերպութիւններու, մանաւանդ բարեգործ անձնատուութիւններու բաշխած նպաստներու, կատարած աշխատանքներու ցանկագրում, համադրում, համակարգում չկայ եւ անոնց արդիւնաւետութեան մասին պատկերացում կազմելու տուեալներ կարելի չէ գտնել:

Մեր մտահոգութիւնը խաչաձեւումներու, նոյն նպատակներուն իրարմէ անտեղեակ անհատներու կամ կազմակերպութիւններու յատկացումներու կեդրոնացումն ալ չէ, այլ պարզապէս առաջադրուած խնդիրներու լուծման հետեւողականութիւնն է:

Օրինակ, կարիքաւոր, բազմազաւակ ընտանիք մը պահ մը հանրային ուշադրութեան կ'արժանանայ եւ բարի կամքի տեր մարդիկ կամ կազմակերպութիւններ ձեռք կ'երկարեն ու դրամական աջակցութիւն կը հասցնեն անոր:

Շատ լաւ, խնդիրը ինչ որ պահի համար լուծուեցաւ: Բայց յետոյ, երբ այդ ուշադրութիւնը արդէն չկայ, այդ բազմազաւակ ընտանիքի գոյատեւման հարցը, ընկերային, հոգեբանական բարոյութիւնները դիմագրաւելու պարտաւորութիւնը ով պիտի ստանձնէ: Պատասխանը անշուշտ պիտի ըլլայ՝ պետութիւնը, անոր համապատասխան կառոյցները, որոնք նաեւ պետք է մատուցեն անհրաժեշտ հոգեբանական, ընկերային խորհրդատուութիւնը: Եթէ այդպէս է, ուրեմն առաջին օգնութիւնը հասցնելու պատասխանատուութիւնն ալ պետք է պետական կառոյցներուն վստահուէր, ու ոչ մէկ անհատական կամ բարեսիրական կազմակերպութիւն պետք չէր աջակցութիւն շնորհէր այդ ընտանիքին:

Բայց բնական մղումով, անհատներ եւ կազմակերպութիւններ կը հասնին այդ ընտանիքին եւ կը հոգան անոր անմիջական կարիքները, սնունդ, հագուստ, նոյնիսկ բնակարան կամ բնակարանի վարձք տրամադրելով: Հրաշալի է այս վերաբերմունքը եւ արժանի մեր բոլորին գնահատանքին:

Բայց եւ այնպէս այս գործը կիսատ թողելը, այդ ընտանիքի հետագայ ճակատագրով չհետաքրքրուիլը անիմաստ կը դարձնէ կատարուած ներդրումը, օգնութիւնը: Եթէ ընտանիքի գլուխը կանգնած ծնողները անկար են, աւելի եւս կարեւոր կը դառնայ հոգատարութեան շրջանը երկարաձգել, երեխաներու բազմապիսի կարիքները ապահովել, զանոնք առ-

ճեմ կարծեր: Իսկ եթէ չենք գիտեր, ուրեմն ծրագիրները կիսատ-պռատ կը մնան, խաչաձեւումներ կ'ըլլան, միջոցներ կը մսխուին, կէս ճանապարհին կը կանգնին, չեն զարգանար:■

(CivilNet)

ՀԱՄԱՇԽԱՐՀԱՅԻՆ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԳԱԳԱԹՆԱԺՈՂՈՎ

Սոյն թուականի հոկտեմբերի 28-31-ին երևանում կ'անցկացուի Համաշխարհային հայկական գազաթնաժողով: Այն կազմակերպուած է ՀՀ սփիւռքի գործերի գլխաւոր յանձնակատարի գրասենեակի կողմից:

Այն որպէս նոր ձևաչափ և դինամիկ հարթակ կը ծառայի սփիւռքի ներկայացուցիչների և տեղացի գործընկերների համար քննարկելու համընդհանուր նշանակութեան մարտահրաւերներն ու խնդիրները: Գազաթնաժողովի օրակարգում կ'ընդգրկուեն այնպիսի թեմաներ, ինչպիսիք են ազգային անվտանգութիւնը, հայկական շահերի պաշտպանութիւնը, հայրենիքի ռազմավարական ոլորտների զարգացումը, հայրենադարձութիւնը, ներդրումային ներգրաւուածութիւնը, հայապահպանութիւնը, սփիւռքի ինքնակազմակերպումը և այլն:

Գազաթնաժողովի ընթացքում հնչեցուած առաջարկները, լուծումներն ու արդիւնքները կը դառնան համահայկական օրակարգի ստեղծման և առաջնորդման հիմնաքարերը: Այսպիսով՝ հայրենիքն ու սփիւռքը միասին կը նախանշեն հետագայ համատեղ աշխատանքի առաջնահերթութիւններն ու ճանապարհները:

Նախատեսուած է հիւրընկալել շուրջ 600 մասնակիցների:■

Նուազն հասցնելով այնպիսի տարիքի մը, երբ արդէն իրենք կրնան իրենց եւ ընտանիքին տեր կանգնի:

Բարեգործութիւնը ազնուական յատկանիշի արդիւնք է: Բարեգործները իւրայատուկ դաս են, որոնք իրենց արարքէն կը ստանան հոգեկան գոհունակութիւն, կ'իմաստաւորեն իրենց կեանքը: Նոյնիսկ եթէ կան մարդիկ որոնք կը մղուին ցուցամուլական հաշիւներով, անոնց պատճառաւ բարիքը կարելի չէ թերագնահատել:

Բայց եւ այնպէս բարեգործութեան ոլորտը աւելի համակարգուած ու համադրուած դարձնելու պարտաւորութիւնը պետք է իրականացուի պետական կամ մասնաւոր կառոյցի մը կողմէ, որ կրնայ նաեւ բարոյական իրաւունքը շահի ուղղորդելու կազմակերպութիւններն ու բարեգործ մարդիկը դէպի առաջնահերթ խնդիրներ, միեւնոյն ատեն ապահովելով աջակցութեան շարունակականութիւնը:

Մենք այսօր, օրինակ, գիտե՞նք, կամ որեւէ կառոյց գիտե՞ քանի կազմակերպութիւն կայ, որ կը զբաղուի գիւղերով, դպրոցներ նորոգելով, կրթութեան ոլորտի բարելաւումով, ընտանիքներու նպաստ բաշխելով, հիմնական, ենթակառուցային ծրագիրներ իրականացնելով:

Չեմ կարծեր: Իսկ եթէ չենք գիտեր, ուրեմն ծրագիրները կիսատ-պռատ կը մնան, խաչաձեւումներ կ'ըլլան, միջոցներ կը մսխուին, կէս ճանապարհին կը կանգնին, չեն զարգանար:■

"FEMMES ET JEUNES POUR UN DÉVELOPPEMENT LOCAL INNOVANT"

Dans le cadre du projet "*Femmes et jeunes pour un développement local innovant*", financé par la Confédération et mis en œuvre par le PNUD (Programme des Nations Unies pour le développement), l'équipe du PNUD en Arménie a soutenu les processus de formation de conseils consultatifs de femmes et de jeunes, attachés aux chefs des communautés.

L'objectif des Conseils consultatifs des femmes et des jeunes (WYAC) est de promouvoir la participation des femmes et des jeunes actifs et dirigeants à l'identification et à la résolution des problèmes communautaires. Pour soutenir la mise en place des WYAC, le PNUD propose divers programmes de renforcement des capacités.

En juillet 2022, quatre sessions de formation au renforcement des capacités ont été organisées sur les thèmes suivants: Négociations et prise de parole en public; Communication et participation des résidents; Leadership; Recherche participative, Intégration des questions de genre et Documents stratégiques communautaires. Au total, 76 femmes et jeunes de huit communautés (Noyemberyan, Tumanyan, Khoy, Yeghagnadzor, Vayk, Tegh, Tatev et Meghri) ont participé à ce cycle d'événements de renforcement des capacités.

Depuis le début du projet, en tout 16 WYACs ont été formés dans 8 régions d'Arménie et environ 200 membres ont œuvré dans des modalités de renforcement des capacités et des méthodes d'"apprentissage par la pratique" (programmes de petites subventions).

Le projet "*Femmes et jeunes pour un développement local innovant*" fait partie d'un projet phare "*Amélioration de l'autonomie locale en Arménie*" (LSG). Le projet LSG est cofinancé par la Direction suisse du développement et de la coopération (DDC) et le Ministère fédéral allemand de la coopération économique et du développement (BMZ). Le projet est mis en œuvre par la Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH, le Programme des Nations Unies pour le développement (PNUD) et le Conseil de l'Europe (CoE). ■

(Source: Page FB de l'Ambassade de Suisse en Arménie)

ԱՅՍՕՐՈՒԿԱՅ ԴԱՏԱՐԿ ԴՊՐՈՑԸ ՎԱՂՈՒԱՅ ԴԱՏԱՐԿ ԵՐԿԻՐՆ Է

ԱՆՆՄԱՆ ՄԻՆԱՍԵԱՆ

Սեպտեմբերի մեկին Շիրակի մարզում անցնող տարուայ հինգի փոխարեն տասը դպրոցում առաջին զանգը չինչեց. աշակերտ չկայ: Մեկական աշակերտ ունեցող դպրոցների թիվն ինչպես անցնող, այնպես էլ այս տարի նոյնն է՝ երեքը: Աղուորիկ, Ջրածոր, Գտաշեն հեռավոր գիւղերում մեկ աշակերտով առաջին դասարաններ են ձևավորուել:

Ախուրեան համայնքի Լեռնուտ գիւղի միջնակարգ դպրոցը ոչ միայն չունի առաջին դասարանցի, այլև դպրոցի շէնք: Տնակային պայմաններում կոմպլեկտավորուած դասարաններում տասներկու աշակերտ է սովորում: Դպրոցում այս տարի վերջին զանգը նոյնպես չի հնչի. տասներկուերորդ դասարանցի էլ չունեն: Տնօրեն Արմեն Կոստանեանն ասում է՝ գրութիւն են ուղարկել մարզպետարան, առաջարկել դասերն անցկացնել գուղի նորակառոյց համայնքային կենտրոնի առաջին յարկում: Այս տարի չեն հասցրել տեղափոխուել, քանի որ համայնքային կենտրոնը դեռ չի շէնուցուում: «Որ տեղափոխուենք նոր տարածք ու կրկին խնդիրներ ունենանք, էլ գնալու իմաստը որն է», - ասում է դպրոցի տնօրենը:

Շիրակի մարզպետարանի կրթութեան բաժնի տուեալով վերջին հինգ-վեց տարիներին մարզում աշակերտների թուի աճ կայ. աւելի շատ ընդունուում են, քան աւարտուում: Այս տարի մարզի դպրոցներն ունեցել են 1659 շրջանաւարտ, ընդունել են նախնական տուեալներով 3007 առաջին դասարանցի:

Այստեղ թուերը հակասում են տրամաբանութեանը: Աւարտողների համեմատ ընդունուողների թիւը գրեթէ կրկնապատկուում է, միեւնոյն ժամանակ կրկնապատկուում է նաեւ գիւղերում առաջին դասարանցի չունեցող դպրոցների թիւը:

Այսինքն՝ գիւղերը դատարկուում են, երիտասարդներն ապագայ չեն տեսնում հարազատ գիւղում: Ասել, որ լաւ օրից են գնում, անտրամաբանական է: Հաշուարկելու մեծ ունակութիւն հարկաւոր չէ՝ հասկանալու, որ այսօրուայ դատարկ դպրոցը վաղուայ դատարկ գիւղն է: ■

(ԱԼԻՔ ՄԵԴԻԱ)

COMMUNICATIONS

MARIAGE

Lucie Aroussiak Loutan et Rémi Aeschmann ont célébré leur mariage le 20 août 2022 à Genève.

Toutes nos félicitations aux jeunes mariés.

DÉCÈS

Mme Gülü Alcal, mère du Rév. Père Goosan Aljanyan, le 7 août 2022, à Istanbul.

Toutes nos condoléances à la famille endeuillée.

DONS**Pour Artzakank-Echo****Pour le repos de l'âme de M. Kirkor Yildirim**

M. Kirkor Elmayan	CHF	100.-
Don anonyme	CHF	100.-

Pour le repos de l'âme de Mme Vilma Yildirim

M. Kirkor Elmayan	CHF	100.-
Don anonyme	CHF	100.-

Pour le repos de l'âme de M. Eddie Haig Avakian

Mme Annie Mesrobian	CHF	200.-
---------------------	-----	-------

Pour la Paroisse de l'Eglise apostolique arménienne St-Hagop - Genève Région lémanique**Pour le repos de l'âme de Mme Vilma Yildirim**

Famille Hagop Avakian	CHF	200.-
Famille Avedisyan	CHF	200.-
Famille Cilacian	CHF	200.-
Jilda et Dikran Demiryran & fils	CHF	100.-
Hüber et Berç Dirielyan	CHF	200.-
Talin Ghouchian	CHF	50.-
Raffi Giragossian	CHF	150.-
Famille Giragossian	CHF	100.-
Famille Hacik Karaagopyan	CHF	150.-
Famille Onnik Kazancian	CHF	200.-
Famille Alexan Keucheyan	CHF	100.-
Madlen Kuyumcu	CHF	40.-
Lilia et Vatché Markoussian	CHF	100.-
Famille Harut Missirian	CHF	200.-
Liliana et Philippe Ramer	CHF	100.-
Famille Selian	CHF	100.-
Sona Sirmakes	CHF	200.-
Agavni Sirmakes et enfants	CHF	200.-
Ani et Vartan Sirmakes	CHF	300.-
Arminé et Simon Tavitian	CHF	100.-
Famille Vanliyan	CHF	150.-
Copropriété, amis de la famille Yildirim	CHF	150.-

Pour le repos de l'âme de M. Eddie Haig Avakian

Famille Onnik Kazancian	CHF	200.-
-------------------------	-----	-------

Pour l'École Topalian**Pour le repos de l'âme de Mme Silva Stepanian**

Alain Wurry & famille	CHF	200.-
Fernand Hanonik	CHF	200.-
Marcello Fantini	CHF	50.-
Elisabeth Stepanian Simon & famille	CHF	600.-

RENDEZ-VOUS

Tous les mercredis: (du calendrier scolaire genevois): de 10h00 à 16h15, cours de l'Ecole Topalian dans les locaux de la Fondation Topalian (à côté de l'Eglise, 64, route de Troinex) pour tous les enfants de 4 à 12 ans, débutants ou avancés. Le repas de midi et le goûter sont servis sur place. Bus de ramassage scolaire à disposition le matin et le soir.

Renseignements: ecole.topalian@centre-armenien-geneve.ch

Tous les mercredis: (du calendrier scolaire genevois): Cours de l'Ecole de danse SANAHIN de l'UAS au Centre Arménien de Genève: de 16h15 à 21h15 avec 4 classes de niveaux et d'âges différents, à partir de 5 ans sans limite d'âge supérieure. Renseignements et inscriptions auprès de Christine Sedef 0797581136

Tous les mercredi: de 14h00 à 18h00, la bibliothèque Saint Grégoire l'Illuminateur du Centre Arménien est ouverte au public. Renseignements: M. Garabed Yelegen Tél. 079 538 51 26 bibliotheque@centre-armenien-geneve.ch

Arménie Culture et Saveurs: Reprise des cours en septembre

Tous les lundi: à 18h30, cours d'initiation au jeu d'échecs (dès 16 ans).

Tous les mardi: à 18h30, cours d'arménien occidental pour adultes.

Tous les jeudi: à 18h30, cours d'arménien oriental pour adultes.

Renseignements et inscriptions: Tél. 022 900 01 59

DONS (suite)

Ursula Raymond	CHF	80.-
Ragneta Stépanian	CHF	500.-
Cécile Rey	CHF	100.-
Jannik Fenies	CHF	100.-
Françoise Barroffio	CHF	1'000.-
Albert Sarkissian N.Y.	CHF	367.76
Sima Papasian	CHF	100.-
Vahé et Huguette Gabrache	CHF	300.-
Annie Mesrobian	CHF	200.-
Mme Boillat	CHF	100.-
Marie France Mineiro	CHF	100
Stepan, Rosa et Camila Stépanian	CHF	1'000.-
Meda et Nejdeh Khachatourian	CHF	100.-

Artzakank-Echo, la Paroisse de l'Eglise apostolique arménienne St-Hagop et la Fondation Topalian remercient vivement les généreux donateurs.

REMERCIEMENTS

Profondément touchée par les témoignages de sympathie et d'affection reçus lors du décès de

EDDIE HAIG AVAKIAN

sa famille remercie très sincèrement toutes les personnes qui l'on entourée soit par leur présence, leurs dons, leurs envois de fleurs ou leurs messages de condoléances et les prie de trouver ici l'expression de sa vive reconnaissance.

ԺՐՆԵՒ ԵՒ ԼԵՄԱՆ ՇՐՋԱՆԻ
ՍՈՒՐԲ ՅԱԿՈԲ
ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՅՑ
ԱՌԱՔԵԼԱԿԱՆ ԵԿԵՂԵՑԻ

PAROISSE DE L'ÉGLISE
APOSTOLIQUE ARMÉNIENNE
SAINT-HAGOP
GENÈVE REGION LEMANIQUE

ՏՕՆ ՎԵՐԱՓՈԽՄԱՆ ՍՈՒՐԲ ԱՍՏՈՒԾԱԾԻՆ

Նշուեցաւ ու տօնախմբուեցաւ Վերափոխման տաղաւարի տօնը ժնկի Սուրբ Յակոբ մայր եկեղեցւոյ մէջ, Կիրակի 14 Օգոստոս 2022-ին հաւատացեալներու հոծ բազմութեամբ: Տօնին առիթով շատեր նաեւ հաղորդութիւն ստացան: Պատարագի աւարտին կատարուեցաւ աւանդական խաղողի օրհնութիւնը, Նախագահութեամբ Չուիցերիոյ Առաջնորդական Տեղապահ՝ Յոգէ Տ. Գուսան Վարդապետ Ալճանեանի: Ներկայ էր Չուիցերիոյ մօտ 33 արտակարգ եւ լիազօր դեսպան՝ Մեծարգոյ Անդրանիկ Յովհաննիսեանը իր ընտանիքին հետ: Արարողութեան աւարտին եկեղեցւոյ սրահին մէջ տեղի ունեցաւ հիւրասիրութիւն ջերմ մթնոլորտի մը մէջ:

FÊTE DE L'ASSOMPTION DE SAINTE MARIE

Le dimanche 14 août 2022, à l'occasion de la fête de l'Assomption, la Divine Liturgie a été célébrée par le Rev. Père Goossan Aljanian, suivie de la bénédiction du raisin, en présence d'une très nombreuse assistance de fidèles. Dans son message dominical, le Rev. Père Aljanian a une nouvelle fois évoqué l'intercession de la Ste-Vierge et a souligné son importance dans toute l'histoire de la chrétienté.

"MERELOTS" ՅԻՇԱՏԱԿ ՄԵՌԵԼՈՑ

Le lundi 15 août 2022, deuxième jour de la fête de l'Assomption, à l'occasion du souvenir des défunts, (MERELOTS), un service de requiem a été célébré à 11h30, à l'église Saint Hagop de Genève à la mémoire de tous les défunts. Bénédiction à la mémoire des justes!

Երկուշաբթի՝ 15 Օգոստոս 2022-ին՝ Տօն Վերափոխման Ս. Աստուածածնի եւ Յիշատակ Մեռելոցի առթիւ աղօթեցինք Ազգիս համայն ննջեցելոց հոգիներուն համար եւ յայցեցինք ողորմած եւ մարդասեր Աստուծմէ խաղաղութիւն եւ հանգիստ՝ անոնց հոգիներուն: Աստուած բոլոր ննջեցեալներուն հոգիները լուսաւորէ եւ երկնային անթառամ պսակներուն արժանացնէ: Իսկ մնացողաց՝ Սուրբ Հոգւոյ մխիթարութիւն եւ քաջառողջութիւն պարգեւէ: Յիշատակն Արդարոց օրհնութեամբ եղիցի:

ՍՈՒՐԲ ՄԱՐԻԱՄ ԱՍՏՈՒԾԱԾԻՆ

Հայաստանեայց Առաքելական եկեղեցւոյ ամենէն սիրուած հինգ մեծագոյն տօներէն մէկն է, որ այս տարի զուգարդիպեցաւ 14 Օգոստոսին: Օրուան խորհուրդը Աստուածամօր մարմնապէս երկինք փոխադրուելու հրաշալի եւ եզակի դէպքի ոգեկոչումն է: Աստուածամօր տրուած վերջին պատիւն է իր որդիին կողմէ:

Ս. Կոյս Մարիամ իր սրբութեամբ ու անարատութեամբ կը ծնի ՔՐԻՍՏՈՍ եւ կը դառնայ անօթը մարդկութեան փրկագործութեան, որպէս գործակիցը Աստուծոյ արարչագործութեան խորհուրդին: Ան կը դառնայ Օրհնեալ Կինը բոլոր կանանց մէջ եւ կ'ըլլայ տիպար մայրը ցոյց տալով կնոջ, թէ իր կոչումը մայրութիւնն է: Սուրբ Աստուածածնայ Վերափոխման տօնը յայտնի է նաեւ որպէս խաղողօրհնէքի տօն:

Ան Հայ Առաքելական Ս. Եկեղեցւոյ հինգ տաղաւար տօներէն չորրորդն է, որը կը նշուի Օգոստոս 15-ի ամենէն մօտիկ Կիրակին: Հայ Առաքելական եկեղեցւոյ տօնը առանձնայատուկ է անով, որ Օգոստոսի այս շրջանը Հայաստանի հեթանոսական օրերէն եկող՝ հասունցող խաղողի օրհնութեան ծեսով պայմանաւորուած է: Ըստ աւանդութեան, այդ օրը հայ մարդը իր քրտինքին ամենէն ազնիւ պտուղը կ'ընծայէ Աստուծոյ: Հետեւաբար, այդ պատճառով Սուրբ Պատարագի աւարտին մեր եկեղեցիներու խորաններուն վրայ կը կատարուի խաղողօրհնէք: Որմէ ետք միայն կարելի է խաղող ուտել: Այդպիսով կ'օրհնուի տարուան ամբողջ բերքն ու բարիքը:

Միանաբար աղօթենք, հաւաքաբար զօրանալք մեր հաւատքին մէջ խնդրելով Ս. Աստուածածնի բարեխօսութիւնը:

ՄԱՍՆԱԻՐ ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍ՝ ՍՈՒՐՄԱԼՈՒԻ ԱՆՄԵՂ ԶՈՅԵՐՈՒՆ

Կիրակի, 21 Օգոստոս 2022ին, ժնկի Սուրբ Յակոբ եկեղեցւոյ մէջ սուրբ եւ անմահ պատարագի աւարտին կատարութեցաւ մասնաւոր հոգեհանգստեան պաշտօն եւ աղօթք՝ «Սուրմալու» առեւտուրի կեդրոնի մէջ տեղի ունեցած պայթումի հետեւանքով զոհուած անմեղ մեր հայրենակիցներու հոգիներուն խաղաղութեան եւ հանգիստին համար: Միեւնոյն ժամանակ աղօթեցինք վիրաւորեալներու շուտափոյթ առողջութեան եւ ամբողջական ապաքինումին համար: Թող երկնաւոր Հայրը իր երկնքի արքայութեան արժանացնէ անոնց անմեղ հոգիները. Ամէն:

Repos éternel à nos victimes innocentes. Que la mémoire des justes soit bénie. Amen

Rédaction: Père Goossan Aljanian

ԹՕՓԱԼԵԱՆ ԴՊՐՈՑ
 ECOLE TOPALIAN

Fondation Hagop D.Topalian: Route de Troinex 64, CH-1256 Troinex (Genève)
 ecole.topalian@centre-armenien-geneve.ch; www.centre-armenien-geneve.ch

No. 60

LES MOMENTS FORTS DE L'ÉCOLE TOPALIAN

L'École Topalian a été fondée selon les vœux et la devise de Monsieur Hagop D. Topalian «Hay Abrink» (vivons en tant qu'Arméniens). Elle œuvre pour transmettre la langue, la culture et l'histoire arméniennes, dans un environnement familial, en privilégiant l'épanouissement des enfants.

L'organisation d'une journée de Mercredi:

10 h accueil des élèves, suivi de cours; 12h -13h15 pause de repas, nous enchainons de nouveau les cours; 15h45 goûter; 16h heure des parents.

L'école délivre un diplôme de fin d'étude à chaque élève qui fréquente l'école durant 7 années consécutives.

Le rituel avant le repas de midi le « Hayer Mer » et l'hymne national arménien «Mer Hayrenik»

Fête de Sourp Hagop et Fête de Noël

Paregoutan / Carnaval

Concours de dessin en collaboration avec AVC/AGBU

Fête de fin d'année

L'ÉCOLE TOPALIAN REND HOMMAGE À
 MADAME STEPANIAN

*Il restera de toi...
 Il restera de toi ce que tu as donné.
 Au lieu de le garder dans des coffres rouillés.
 Il restera de toi de ton jardin secret,
 Une fleur oubliée qui ne s'est pas fanée.
 Ce que tu as donné, en d'autres fleurira.
 Il restera de toi ce que tu as offert
 Entre les bras ouverts un matin au soleil.
 Un sourire germé sur les yeux de ton cœur.
 Il restera de toi ce que tu as semé.*

Simone Weil

Ta générosité et ton soutien pour notre école resteront toujours gravés dans nos cœurs.

La rentrée de l'école Topalian est le 14 septembre 2022 à 10h

 ՀԱՅԱՍՏԱՆ
ARMENIE
 Culture & Saveurs

Fondation Topalian
 55 rue de Lausanne
 1202 Genève
 Lundi-vendredi 9h30-19h
 T 022 900 01 59

LIBRAIRIE-CAFE arménienne au cœur de Genève,
 à quelques pas de la gare Cornavin.

- Grand choix de livres et de publications récentes
- Artisanat
- Cours de langue - Conférences
- Expositions de tableaux – Guide de voyage
- Spécialités arméniennes à emporter
- Grand choix de plats végétariens
- Pain arménien (Lavach)
- Vin et cognac d'Arménie
- Café et thé d'Arménie

Le traditionnel Khorovats de l'UAS

Le 28 août dernier nous étions plus de 200 personnes à nous retrouver pour profiter ensemble de la fin de l'été au Centre arménien de Genève! Les joueurs de backgammon se sont retrouvés pour le tournoi annuel. Sur le podium cette année: Ashot Ghukasyan (3ème place), Robert Ghouchian (2ème place), et Iskender Giragossian, grand gagnant de l'édition 2022. Nous avons l'honneur d'avoir l'association KASA parmi nous, qui proposait des produits d'artisanat arménien.

Cette année, en raison de la situation géopolitique aux frontières de l'Arménie, le comité a pris la décision de reverser une partie des bénéfices à une mission d'aide humanitaire qui a pour but de soutenir les familles d'Aghavno se réinstallant dans la région du Syunik. Le 25 août dernier, les habitants des villages de Sus, Berdzor et Aghavno ont dû évacuer les lieux, date après laquelle les villages sont passés sous le contrôle de l'Azerbaïdjan. La donation sera effectuée à *All For Armenia*, organisme basé en Arménie qui s'engage à aider 7 familles se réinstallant à Tegh et Kornidzor.

Le comité de l'UAS tient à remercier les généreux donateurs et loyaux bénévoles qui ont contribué à cette splendide journée.

L'UAS S'ENGAGE POUR LE SYUNIK

Grâce à une contribution financière de la mairie de Meyrin, l'UAS a pu soutenir deux projets assurant la prospérité des habitants du Syunik: un projet médical mené par Santé Arménie, et un projet éducatif porté par All For Armenia.

Soutien au programme "SOS Villages Syunik"

En juin dernier, l'UAS a contribué à la création d'une équipe mobile de médecine générale pour les villages du Syunik. Le but de cette équipe médicale est d'aller au plus proche des populations pour assurer les soins de première nécessité, mais également repérer et dépister les maladies chroniques pour ainsi les suivre ou les accompagner vers les filiales médicales adaptées. Ce projet est dirigé par l'équipe Médecine Générale de Santé Arménie, Dr Tatevik Bazinian (France), Dr Léda Cilacian (Suisse), Dr Shaké Bashkyan (Belgique).

Cette donation permettra d'assurer du matériel médical et également le salaire du médecin originaire du Syunik et formé à Erevan, le Docteur Hakob Khachyan. Dans le cadre de sa mission, des consultations ont été effectuées dans les villages de Khnatsakh, Khoznavar, Vaghatour, Verishen, Kornidzor, Hartashen, Vorotan, Shournoukh et Bardzravan.

De gauche à droite : Robert Ghouchian (2ème), Iskender Giragossian (1er), Ashot Ghukasyan (3ème).

L'UAS devient partenaire du projet KorniTun

L'Union Arménienne de Suisse a entamé un partenariat pour soutenir la mise en place du projet KorniTun: une maison communautaire pour le village arménien de Kornidzor, située à la frontière arméno-azerbaïdjanaise.

"Tun" signifiant "maison" en arménien, ce projet a débuté par l'achat il y a un an d'une maison abandonnée, l'objectif est de la transformer en centre socio-éducatif, un lieu propice à la formation où des workshops seront donnés par des Arméniens de la diaspora, avec des chambres à l'étage pour leur permettre de rester et de se familiariser davantage avec la jeunesse locale.

KorniTun servira également de lieu de centralisation de l'aide humanitaire en Artsakh.

Les travaux de rénovation ont démarré cet été grâce à la donation de l'UAS, et le premier workshop est prévu pour février 2023.

Santé Arménie

www.u-a-s.ch

info@u-a-s.ch

UAS Geneva

UAS.Geneva

YouTube

Union arménienne de suisse